

Landøkonomiske Meddelelser fra forskellige Egne om Aaret 1885.

Fra Egnen Nord for Hillerød.

Landbruget kan bære Meget, og mange Vanskeligheder kunne overvindes ved Hjælp af utrætteligt Slid og Slæb, Økonomi, Orden og Agtpaagivenhed, men naar Landbrugsprodukterne saa omtrent ere uafsættelige, saa bliver det omsonst Altsammen. Det er jo de under et tænkeligt Minimum dalede Priser, som knuge Landvæsenet til en Grad, som man ikke har kjendt siden før 1846. Thi vel have vi tidligere havt endogsaa lavere Priser paa Produkter, men samtidig dermed have Udgifterne ogsaa været meget lavere end for Tiden. Hvorledes skal en Landmand kunne holde ud at give en Husmand 1 Td. Rug om Ugen, thi det faaer han jo omtrent efter de nugældende Priser. Den mindste Maskindel er jo ikke til at veje op med Penge, paa samme Tid som Sædpriserne ere lavere end nogensinde. Men det er jo ikke saa underligt, naar man seer, at en Smedesvend i Kjøbenhavn kan have 1400 Kr. om Aaret; det er omtrent 120 Tdr. Hvede. Men et saadant Kvantum Hvede er omtrent, hvad Familien kan faa tilovers at leve af paa en Gaard paa 20 à 30 Tdr. Hartkorn. At der maa være Misforhold tilstede, er formentlig aabenbart.

Samtidig med de elendige Priser har man at kæmpe med et forvænt, fordringsfuldt og for en stor Del demoraliseret Tyendepersonale, takket være den paa falsk Humanitet og Uforstand byggede Tyendelov. Overalt i Verden, hvor man kommer frem, maa man dokumentere sig med Beviser, Anbefalinger m. m.; men Tyendet, som man optager i sin Husstand, er hævet over Sligt. Om man optager et slet Men-

neske hos sig, aner man ligesaalidt, som om han eller hun behager at blive Tiden ud eller ej. Skudsmaal maa et Tyende jo ikke faa, derfor ere de ogsaa lige glade, de flytte blot hen paa en anden Egn, hvor de ere ukjendte. Faaer man efter megen Møje og Besvær et bortløbet Tyende dømt til et Par Dages Fængsel, højere gaaer det jo sjældent, straffes man selv med ved samme Lejlighed, thi Husbonden maa udrede Løn uden derfor at faa Vederlag i Arbejde saa længe. Svir, Sværm og Drukkenskab tage til, især det sidste, siden man er bleven lykسالiggjort med bajersk Øl. Før vare dog i Regelen knn ældre Folk fordrukne, men nu drikke Piger og Karle og Drenges bajersk Øl, saa længe de have nogle Øre at drikke for, saa det er besynderligt, at man har kunnet betegne dette Fluidum som noget Gavnligt for Folk. Men det maa vel være, fordi »Oplysningen« ikke var stor i gamle Dage, at Valfader siger:

»En værre Byrde
Paa Vejen Ingen trykker
End umaadelig Drik.
Ej er saa godt, som Mange sige,
Øl for Menneskers Sønner.«

Som Midler, der kunne bidrage til en Bedring af de sidstnævnte mislige Forhold, skal jeg nævne: En fornuftig Tyende-lov med Skudsmaals Gjennemførelse og virkelige, opnaaelige Rettigheder for Husbonden, ikke paa Papiret alene, Fæstevæsenets Regulering, Drukkenskabens Bekæmpelse, ikke flere Ofre paa den falske Humanitets Alter, saasom paladsagtige Fattiggaarde, ingen Flotheder i Skolevæsenet, billigere Befordringssatser paa Jernbanen for Landbrugsprodukter.

Jeg tør naturligvis ikke udtale mig for eller imod Toldbestemmelser paa dette eller hint Omraade, det maa Statsøkonomerne, om og det kan vist falde dem vanskeligt at træffe det Rette; desuden komme vi vel til at tage Hensyn til andre Stater, at vi ikke gjøre Regning uden Vært; men en god Told paa Majs, saa og paa Havesager, synes jeg, at der dog burde prøves paa. Endelig bør vist al Fabrikvirksomhed, som Enevoldskongen havde Øjet aabent for, men som man

senere har kaldt Genistreger, fremmes, for at Befolkningen kan forøges og Forbruget i selve Landet af dettes egne Produkter tiltage. Sygdom hos Landvæsenet skal kureres homøopathisk. Jeg er ikke af dem, som tillægge Overproduktion hele Skylden for Misèren; denne maa vist mest søges i den almindelige Stagnation over hele Verden. Denne har igjen sin Grund i de usikre Forhold, som alle Steder herske.

Fra Amager.

Trods en tilfredsstillende Høst baade i kvantitativ og kvalitativ Henseende hviler der dog et ikke ringe Tryk ogsaa paa Landbruget herude, der ikke alene har sin Grund i de ualmindelig lave Priser, der opnaaes for vore Produkter, men endnu mere i den Omstændighed, at disse ikke engang kunne afsættes eller overhoved gjøres i Penge. At Landbrugets Stilling her under disse Forhold ikke er god, er sikkert nok, om det end ikke er saa betrængt som adskillige andre Steder; thi vi have dog en Del Fordele her, der forhaabentlig ville være i Stand til at hjælpe os over Besværlighederne; for det Første kunne vi, naar vi virkelig ville, holde vore Jorder i Kraft og vedligeholde deres Produktions-evne, og for det Andet kunne vi uden Skade for Bedriften sælge mange forskellige Slags Produkter f. Ex. Sæd, Hø, Halm, forskellige Slags Grøntsager o. s. v. Gaaer det slet med én Sort, gaaer det dog maaske lidt bedre med andre Sorter, og med et saadant Haab gaa vi Fremtiden imøde. Men ihvorvel et Tryk i Virkeligheden er tilstede, har dog dette hidtil ikke havt nogen Indflydelse paa Ejendomspriserne, der vedblivende, hvor Handel har fundet Sted — hvilket dog er sjældent — have været høje, og til tvungne Salg kjende vi dog Gud ske Lov endnu ikke herude paa Amager.

Overfor Spørgsmaalet om, ved hvilke Midler kan en Bedring af Landbrugets trykkede Kaar ventes, paatrænger sig enhver alvorlig og tænkende Landmand andre Spørgsmaal, der omtrent kunne lyde saaledes: Er der Dygtighed og Alvor nok tilstede iblandt dem, der dyrke Landets Jord, til at Stormen kan rides af og Skibet føres i nogenlunde sikker Havn? Hvorledes vil

Svaret herpaa lyde? Er der i Almindelighed i Landbrugsbedrifterne, store og smaa, lagt vel gjennemtænkte, sunde og gode Planer for Bedriften i alle dens Enkeltheder, og er der saa Evne og Konsekvents nok til at gennemføre disse, Dygtighed nok til at forstaa og forestaa Omsætningen, Blik og Hjerte for de Fordringer, der stilles til os med Hensyn til vore Arbejdere? o. s. v. At der kan paavises ydre Aarsager til Krisen, det skal jeg villig indrømme — Aarsager, hvorover den enkelte Landmand langtfra kan være Herre, — men at der ogsaa tit indenfor den Grænse, hvor vi skulle raade, foregaaer Ting, der ere undergravende for Bedrift og Virksomhed, det tør og kunne vi ikke skjule for os selv.

Det skorter efter min Mening og efter hvad jeg troer at øjne og iagttagelse noget paa en virkelig omhyggelig Behandling af Jorden. Pløjningen og Afgravningen synes mig tit noget mangelfuld og overfladisk; men her gjødes jo i Almindelighed godt, mange Steder endog stærkt, og Høsten er derfor som oftest tilfredsstillende og god. Da Brak saa godt som ikke benyttes her paa Amager, kniber det ogsaa lidt med at holde Jorderne rene trods de hyppig rensende Afgrøder. Ogsaa i den Retning kunde der her og der med Fordel vistnok anvendes mere Omhu. De anvendte Redskaber saavel til Folk som Heste ere ret gode. Maskiner bruges ikke stærkt. — Husdyrbruget spiller ingen stor Rolle, dog bemærkes, at Hestebestanden er kraftig og god. Kjøbenhavn benyttes som Hovedmarked for de avlede Produkter. Exporten af Hvidkaal til Amerika gaaer noget langsom og er næppe rigtig til at stole paa. Skaf os nyt Afløb. Arbejderforholdene have i de senere Aar næppe gjort Landmændene herude store Besværligheder. Vi have let ved at faa Folk, og ved en god og fornuftig Behandling har man Exempel paa, at der endda ikke er udrettet saa lidt, selv med Folk, der ikke have kunnet regnes til 1ste Klasser.

Fra Egnen Taastrup-Kjøge.

Det er et saare stort og dybt indgribende Spørgsmaal, som Tidsskriftet ved Aarsskiftet har forelagt sine Korrespon-

denter, idet det ønsker et Billede af Landbrugets nuværende Kaar, det Tryk, hvorunder det arbejder, og de Fremtidsudsigter, hvortil det støtter sit Haab; kunde de mange spredte Bidrag give Midler til at klare i alt Fald nogenlunde disse Spørgsmaal, vilde meget være vundet, thi paa Løsningen af dem hviler vort Fædrelands økonomiske Existens og derigjennem dets Livskraft og Styrke.

Som hekjendt yder denne Egn ikke noget særlig Mærkeligt i og for sig; — det Mærkeligste er, at Befolkningen trods Hovedstadens Nærhed har kunnet bevare et Præg af Tarvelighed i hele sin Levevis, ydre Optræden, Husets Indretning og Fordringer til Livet, som kontrasterer stærkt med andre mere fremskredne Egne; dette samme Præg af solid Jævnhed har Landbruget ogsaa bevaret; hist og her dukker en yngre Fremskridtsmand op, men med al Anerkjendelse af Mandens Dygtighed og Ihærdighed, hans smukke Bedrift og stigende Udbytte, vil man dog nok se Sagen lidt længere an, før man vover sig ud paa det ukjendte Farvand, hvor Udgifterne ere sikre, men hvor Indtægterne afhænge af saa mange forskellige Faktorer, der alle maa virke sammen, for at Balancen skal blive rigtig. Og som Forholdene for Tiden stille sig, handler man i det Hele taget Ret deri; — det er endnu kun et lille Mindretal, der sidder inde med alle Betingelserne for at drive et rentabelt intensivt Agerbrug, som have tilstrækkelig Intelligents, Dygtighed, Kapital, taknemmelig og heldig beliggende Jord og gode Afsætningsforhold; — de Fleste mangle nogle af disse Grundbetingelser, og for dem vil Tidernes Ugunst med Nødvendighed blive mest trykkende, fordi de Forudsætninger, under hvilke en stor Omsætning af Kapital vilde være rigtig og sund, for Tiden næppe kunne siges at være tilstede. — Arbejdslønnen, som spiller en saa betydelig Rolle paa Udgiftskontoen, vil ikke falde, Prisen paa Foderstoffer følger kun langsomt Faldet i Værdien af Kjød og Mejeriprodukter; Kornpriserne passe slet ikke til det Overslag, vi ere vant til at opstille; — Fremtiden ligger saa taaget og ubestemt, at de fornuftigste Beregninger saa saare let ville vise sig uholdbare og henvæjres; — skal der sælges billig, maa der

ogsaa produceres billig, og til de nuværende Priser kunne de gamle Kulturlande med deres dyre og forvænte Jord hverken producere Kjød, Smør eller Korn uden Tab, med mindre Bedriften i sin Beliggenhed (ved en stor By) eller paa anden Maade har særlige Betingelser, som ikke komme Alle tilgode.

Hovedgrunden til den nuværende trykkede Tilstand er Prisfaldet paa alle Landbrugets Frembringelser; — Indtægterne gaa ned under det Niveau, som man var vant til for 20 Aar siden, men alle Driftsudgifterne, Skatter og Renter, der stege saa overordentlig i Halvfjerdserne, vel omtrent med 25 pCt., i Forbindelse med en hel Del Flotheder, man i de gode Tider lagde sig til, passe nu slet ikke til de forandrede Forhold, paa sligt et Onde kan hverken Stat eller Kommune raade Bod; smaa Lempelser, billigere Fragter, Omlægning af Skatter og desl. er altsammen noget, man sætter Pris paa i gode Tider, men hvor ønskeligt det end kan være, at der tages fat paa Omordningen af alle slige Forhold, saa forslaaer det ikke lige over for den nuværende Krise. Hvis Afsætningsforholdene ikke bedre sig snart, vil det blive en Nødvendighed enten at føre Udgifterne tilbage til det gamle Standpunkt eller nedsætte Værdien og Renten af Jord; — det er sandsynligt, at man vil komme til at gaa begge Veje. —

Et Særkjende for den danske Bondestand har altid været dens stærkt udprægede Evne til at rette sig efter Forholdene og sætte Tæring efter Næring; det er muligt, at man i visse Egne er paa Veje til at glemme og miste denne Evne, men i det Hele og Store har man den vistnok endnu; — lad være, at aftagende Forbrug og indskrænkede Udgifter fra et national-økonomisk Synspunkt ere beklagelige, fordi en Indskrænkning af Forbruget forlænger Krisen, saa turde dog dette gamle prøvede Middel være det sikreste til at hjælpe Danmarks Landbrugere over Vanskeligheden og bevare Jorden i den Slægts Eje, som nu sidder inde med den, indtil ifølge Naturens Orden Forholdene atter bedre sig; efter den nuværende Slaphedsperiode tør det med Sikkerhed ventes, at, naar man først er over det døde Punkt, saa vil der blive Fremgang paa hele

Linien; der sidder saa mange gode Kræfter parate til at tage fat, naar først Fortryllelsen er løst, og den Krise, vi nu gennemleve, vil være en Spore til ihærdigt Arbejde og vil efterlade en mulig dyrekjøbt, men dog vistnok i sine Følger gavnlig Lære. Hvordan Omslaget vil ske, hvorfra Pustet skal komme, derpaa er det for Tiden ørkesløst at spekulere, mulig vil der gaa Aar, før vi komme af Stedet; men efter Vinter kommer Vaar, det gjælder blot om at leve Vinteren over saaledes, at man, naar Græstiden kommer, har Kræfter til at udnytte Sommerens Gavn. Fornuftig Sparsommelighed og en omsigtsfuld Benyttelse af alle Forhold paa Landbrugets og Omsetningens Omraade, men ingen utidig Forceren eller Experimenteren paa ukjendte Felter, maa være Vejen til at slippe over Nutidens pinlige Tilstand; — det er et Livsspørgsmaal for Danmark, at Besiddelsen af Jord ikke glider ud af Landbrugernes Hænder; og disse, som i enkelte andre Lande, synke ned til at blive Brugere, medens Kapitalisten, som ejer den, lever fjernt og uden særlig Interesse for den Bedrift, som for ham kun er et Pengespørgsmaal; — det er rettest i Tide at se Forholdene, som de kunne udvikle sig, og tage sine Forholdsregler for alle Tilfælde.

Naar der spørges om Udbyttet i 1885, da tør man vistnok for denne Egnns Vedkommende udtale, at det trods den gode, rigelige Høst dog mulig næppe bliver saa godt som de to foregaaende tarvelige Aar paa Grund af de simple Priser, — men naar Følgerne af de mindre gode Aar endnu ikke mærkes særlig, da er Grunden først Befolkningens Jævnhed og dernæst den gennemgaaende Velstand, som er Følgen af gammel Selvejendom, god Jord og heldige Afsætningsforhold. Hvorledes Ejendomspriserne stille sig, er ikke let at sige, da der saa godt som ingen Handeler er skeet; — Kjøberne afvente de lavere Priser, som de mene maa komme, og Sælgerne holde til det Yderste fast paa de gamle og tilvante Priser; og ganske vist berettiger Beliggenheden ogsaa til det Haab, at Priserne her vanskelig ville kunne falde i samme Forhold som i andre, mindre begunstigede Egne. — Arbejderforholdene ere i det Hele taget gode; Arbejdskraften er passende tilstede,

saa der næppe er Udsigt til virkelig Arbejdsløshed, særlig i et Aar, hvor Tærskearbejdet er saa betydeligt; — om de nuværende trykkede Forhold ville have Indflydelse paa Arbejdernes Lønning, kan endnu ikke siges; at denne for Tiden er høj i Forhold til Priserne paa Livsfornødenhederne, naar man anstiller en Sammenligning med Tiden før 1872, er vist, men dermed er ikke givet, at det ikke vil forvolde store Vanskeligheder at nedsætte den; Arbejderen har ogsaa i sin tarvelige Husholdning lagt sig flere og flere Fornødenheder til, har faaet sin Part af de stigende Fordringer til Livets Nydelser, og det vil ikke falde let at slaa en Streg over Sligt; snarere vil Bestræbelsen gaa i Retning af at indskrænke Arbejdskraften til det mindst mulige, for saa vidt Tiderne da ikke med Nødvendighed maatte føre en Nedsættelse af Lønnen med sig, en Eventualitet, som vi dog forhaabentlig ville blive forskaanede for.

Fra Jyderupegnen.

Det gjælder om at skaffe forøget Indtægt og formindske Udgiften, og det mener jeg, maa ske fra Landmandens Side ved et tarveligere Liv og ved med al Kraft at arbejde paa Forbedring af Besætning og en intensivere Drift, og som en væsentlig Løftestang dertil tænker jeg mig Staldfodringens Indførelse for en Del af Sommeren eller hele Sommeren men vi maa ogsaa hjælpes fra Statens Side, og det maa ske, dels ved at Rentefoden fra de offentlige Kasser nedsættes, saaledes at den for gode første Prioriteter højst sættes til 4 pCt., dels ved at vore Priser bringes op, og det kan vist kun ske ved Beskyttelse.

Holbæk Amts økonomiske Selskab har paa Forslag af Dyrskuekomiteen vottaget Forslag til en Kvægavlsforening; og Sparekassen har ydet til Sagens Fremme 3000 Kr. for iaar, men man frygter for, at de politiske Forhold skulle hindre Sagens Fremme.

Fra Vest-Sjælland (Kallundborg-Slagelseegnen).

Jeg troer ikke, at ret mange Landmænd ere eller have Grund til at være tilfredse med Udbyttet i det forløbne

Aar. Sædhøsten maa kaldes temmelig god; navnlig har Hveden paa gode Jorder givet saa gode Fold, at selv med de overordentlig lave Priser er Pengeudbyttet taaleligt; Bygget folder næppe saa godt, som man havde ventet; men saa er dog paa en stor Del af denne Egn Kvaliteten saa god paa de veldrevne Gaarde, at der er opnaaet ganske gode Priser; smukt Maltbyg er betalt med 6 - 6 $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd., naar man undtager den ulykkelige December Maaned, hvor Ingen turde købe. Rug og Havre give derimod som Regel et temmelig ringe Foderudbytte og navnlig for Rugens Vedkommende et uselt Pengeudbytte. Rodfrugthøsten var middelgod. Græs- og Høudbyttet paa Agrene ringe, men Udbyttet af Engene temmelig godt; men de lave Priser paa Kjød, Flæsk, Smør og Ost gjøre Aarsudbyttet ringe, og da der i en nær Fremtid ikke er nogen Udsigt til, at disse ville forbedres, er Landmændenes Mod sunket, og de se med Ængstelse Fremtiden imøde. Dog troer jeg ikke, at det sidste Aar alene skal have Skylden; siden det ulykkelige Aar 1881 har der stadig været lidt Underbalance, og der er ventet paa gode Aar for at faa dette rettet; men Priserne paa Produkterne ere gaaede ned ad bestandig, og det har den bedre Høst ikke kunnet erstatte. Jeg troer dog, at den dygtige Landmand, som har en god, veldreven Gaard selv til en høj Pris pr. Tønde Land, og som begyndte Aaret 1885 uden nogen Underbalance, han er ogsaa gaaet ud deraf uden at faa nogen, naar ikke særlige Uheld have ramt ham, og naar hans Levevis er rettet efter de nedadgaaende Konjunkturer.

Landmanden i Almindelighed mangler Driftskapital, og derfor er det ham ikke muligt at gjøre Indkjøb og Salg saa fordelagtig som muligt; selv om han kan faa Kreditten, blive Renterne for dyre, og langt billigere vilde han kunne købe, naar han kunde betale kontant og ikke var bunden til at skulle købe hos en bestemt Mand, og langt bedre vilde han kunne sælge sin Sæd og sit Smør, naar han var fri for den ulykkelige Pengeafhængighed. For den dygtige, sparsomme og stræbsomme Landmand vilde det være en umaa- delig Hjælp, naar han kunde faa Adgang til fjerdingaars

eller halvaarlige Laan til en rimelig Rente; saa hørte de trykkende Afhængighedsforhold op, som fremfor Alt pine Landmanden.

Priserne paa de mindre gode Ejendomme ere faldne stærkt; paa de gode holdes de derimod saa længe som muligt. Tarvelige Bøndergaarde (med Arvefæsteafgift) paa fra 60 til 80 Tdr. Land kostede for nogle Aar siden c. 60,000 Kr., og nu ville de næppe blive betalte med mere end 30 à 35,000 Kr.; thi Kjøberne mangle, og der vil i dette Aar sikkert blive mange, der blive solgte ved Tvangsauktion; men saadanne Gaarde ere jo ogsaa mere eller mindre forkvaklede, da det jo i lang Tid har knebet for Ejerne, saa Bedriften er bleven mere og mere fattig; der vil derfor for de ny Ejere gaa en længere Aarrække, inden Jorden kan komme i Orden, og det vil koste meget, da tilmed en ordentlig Besætnings Anskaffelse og Indordning under Forholdene ogsaa bliver kostbar.

Forpagternes Stilling er vist som Regel saaledes, at de, der sidde i gode Forpagtninger til rimelige gammel-dags Afgifter, og som i de gode Aar have tænkt paa, at de magre kunde komme, klare sig godt; hvorimod de, der have overtaget dyre Forpagtninger i de senere Aar, ikke kunne betale deres Afgift og komme til at gaa fra Forpagtningerne. Afgifterne ville sikkert blive nedsatte, det byder Nødvendigheden, og den fornuftige Ejer vil uden Tvivl holde paa sin Forpagter, naar han seer, at han er dygtig, stræbsom og sparsommelig. Man hører ogsaa enkeltvis, at Forpagteren har faaet Afslag; saaledes have paa et større Grevskab alle Forpagterne faaet Afslag; samme Sted har Ejeren ogsaa overtaget Besætningerne, hvad jo ogsaa maa være en god Støtte for Forpagterne.

Det vilde sikkert gavne Agerbruget meget, om Rigsdagen vil gaa ind paa de Forslag, der formenes at fremkomme fra Regjeringen — Told paa Indførsel af Majs og Byg og Nedsættelse af Afgiften paa indenlandsk Roesukker. Et Forbud mod Indførsel og Fabrikation her i Landet af Butterine vilde sikkert ogsaa gavne Agerbruget, og saaledes vilde det ikke være vanskeligt at nævne mange Foranstaltninger, der

kunde gavne det; men Landmændene maa jo ogsaa huske, at de vel ere en betrængt Stand for Øjeblikket, men at de ogsaa have Lidelsessfæller, og at vi saa med skjæve Øjne paa, at de engelske Landmænd vilde forbyde os Indførsel af Kreaturer; thi ellers var det jo ogsaa rart at være ene om at forsyne Landet med Kjød. Paa Grund af de daarlige Tider er der ikke gjort store Forbedringer, dog maa man sige, at Husdyravlen er gaaet meget fremad, og der stadig spores Interesse for at forbedre Kreaturerne. Arbejderforholdene ere ganske gode, og der er temmelig rigelig Arbejdskraft; der kunde synes Nødvendighed for, at Lønnen til Karle skulde gaa noget ned, thi den er for høj i Forhold til deres Dygtighed; Daglejeren kan ikke godt taale at faa mindre, end han har, og det er ogsaa som Regel flinke Folk.

Fra Samsø.

De væsentligste Tryk paa Landbruget her for Tiden ere alle Produkternes Prisferringelse paa en Tid, hvor Fordringerne til Livet ere stegne, derved Udgifterne og Gjælden forøgede. Overgangstilstanden her fra gammel Rovdrift til mere tidssvarende Drift forøger ogsaa om end kun for Tiden Udgifterne; Kommuneskatterne ere ogsaa stegne samt Folkelønnen; over dette Sidste maa der dog ikke klages her, hvis Arbejdsiveren var som tidligere, men dette er ikke saaledes. Her er saa godt som ingen Ejendomshandeler foregaaet i det sidste Aar, men de forskjellige Tryk paa Landbruget have betydelig forringet Ejendomspriserne; for Tiden er det umuligt at sælge her. — Arbejderforholdene ere for Tiden gode; hidtil har her ikke været Mangel paa Arbejde, men her vil vel nok blive lidt mindre Arbejde i de sidste Vintermaaneder. Til større Arbejder har det i de hidtidige Vintermaaneder næppe været muligt at tilvejebringe tilstrækkelig Kraft, og enkelte Steder har stadig manglet en Mand eller to. Arbejderklassen, navnlig Husmændene med Jord, er for Tiden ikke daarligst stillet, og den store Arbejdsløshed, som der omtales fra de større Kjøbstæder, kjendes ikke her og maa have sin Grund i, at Arbejdsfolk i for stor Mængde for højere Løns

Skyld og større Adspredelse tilligemed lettere Arbejde søge til de større Byer.

Fra Korsør-Skjelskøregnen.

Udbyttet i det forløbne Aar har naturligvis været daarligt, hvortil den daarlige Høst i 1884 meget bidrog; men hvor Ko- og Svinehold har været i en god Orden, har dette været en god Støtte, selv om Priserne ogsaa dér vare stærkt vigende. — De væsentligste Tryk paa Landbruget ere dels de smaa Priser, men især de altfor store Driftsomkostninger, baade hvad Arbejdskraften angaaer og tillige Forrentning af ofte temmelig store indskudte Kapitaler, hvilke de gyldne Tider kunde bære og endda med Besvær. Dette ved Siden af en Skræk for endnu daarligere Tider har naturligvis allerede gjort sig gjældende i Ejendomspriserne og især ved de tvungne Salg, hvoraf der dog heldigvis endnu ikke er ret mange, men de ville desværre vistnok i Aarets Løb komme. Jeg antager, at en Ejendom, som for 1 à 2 Aar siden er bleven betalt med, ja endog vurderet til den ofte latterlig høje Pris 1000 Kr. pr. Td. Ld., nu paa ingen Maade vil kunne udbringes i mere end c. 700 Kr. pr. Td. Ld. Dette vil blive et haardt Slag for Mange; men mangan Ejendom, især de mindre, er ogsaa i de senere Aar kjøbt til letfærdig høje Priser, stadig stolende paa yderligere Stigning. — Skjøndt jeg egentlig ikke troer, at Forpagterne her paa Egnen sidde, som man siger, daarlig i det, saa ere naturligvis disse Aar meget trykkende og pinlige for dem, og de i de gode Aar opsparede smaa Kapitaler maa tages til Hjælp. Om Nedsættelse i Afgiften har jeg ikke hørt Tale, men blive Tiderne ved at være ugunstige, vil en Nedsættelse blive nødvendig, og jeg vil kun haabe, at den maa komme itide, inden altfor store Tab ere afstedkomne. Ved nye Kontrakter eller ved Afskrivning i de gamle synes jeg, det vilde være heldigt og betryggende baade for Ejer og Forpagter, at en betydelig Del af Afgiften blev beregnet efter alle Sædarters Kapitelstaxt samt beregnet efter Smør- og Svinepriserne. Det vilde dog vel ikke være vanskeligt at udfinde en Skala, brugelig til Omskrivning af en Pengeafgift i Forhold

til de almindelige Produkters Værdi. — Det sikreste Middel til at holde Landbruget oppe er Dygtighed og Sparsommelighed, som især bør gjøre sig gjældende i Mejeridriften ved at holde mange og gode Køer samt Svin og forstaa at blande Foderet saaledes, at billig Gjødning kan produceres. Her tales nu meget om en Beskyttelsestold, der jo øjeblikkelig saa lovende ud, men som jeg af dygtige Folk har hørt stærkt kritiseret som ingen væsentlig Hjælp for Landbruget. Skulde det imidlertid vise sig at være en virkelig Hjælp, saa vil den sandelig være velkommen. — Jeg troer at kunne sige, at denne Egn kan glæde sig ved en god Fremgang i Landbruget, og megen Dygtighed er viist baade paa store og smaa Steder. Denne Fremgang er mest synlig ved smukt passede Brakmarker, ved udvidet Roedrift og ved ofte meget smukke Kreaturbesætninger. — Hvad angaaer Arbejderforholdene her paa Egnen, saa synes jeg, at man kun kan sige, at de for Arbejderen ere gunstige; thi saa vidt jeg veed og har erfaret, saa kan den Arbejder, som vil arbejde, faa godt Arbejde og til jævnt gode Priser. Arbejdsløshed kjendes kun her af de Dovne og af dem, som maaske spekulere i at faa Penge for Intet at bestille. Regjeringens Forslag om at afhjælpe Arbejdsløsheden vil vel egentlig kun gjøre Gavn i Kjøbenhavn og de større Byer; paa Landet maa der hjælpes med Varsomhed, og i hvert Fald maa der gjøres Arbejde for Pengene; thi i modsat Fald kan den største Ulykke afstedkommes og blive meget følelig for Agerbrugeren, der ofte til jævnt god Dagløn har vanskelig ved at skaffe sig Arbejdskraft. — Er der nogen Klasse, der i disse Tider florerer, saa er det Arbejderen, thi Daglønnen er ikke falden, men Priserne paa Fødemidlerne betydelig. Jeg vil ikke her tale om Svendelønnen, thi den er jo urimelig høj. — Jeg vil inderlig ønske og haabe, at Rigsdagens to Afdelinger ville se med Velvillie og Forstand paa Regjeringens Forslag og ikke undergrave det for meget til Fordel for en enkelt Klasse Mennesker; thi man vil let komme til at give den Ene paa den Andens Bekostning.

Fra Sydsjælland (Vordingborgegnen).

For denne Egns Vedkommende kan det forløbne Aar betegnes som et for Landmændene mere end almindelig daarligt Aar; en jævn Middelhøst, der realiseredes til lave Priser, en tør Sommer, der i betydelig Grad formindskede Udbyttet af Mejerierne, i Forbindelse med temmelig trykkede Forhold fra forrige Aar maatte naturligvis indvirke meget stærkt paa Udbyttet i Almindelighed. Naar man saa endda kunde have indskrænket Udgifterne i samme eller tilnærmelsesvis samme Forhold, saa var det jo ikke saa galt, men dette kunde man ikke; Afgifter, Renter og Skatter vare fremdeles de samme, og Folkeløn var endog snarere i Stigning end i Fald. Heri bør der utvivsomt ske en Forandring, thi der er dog ingen Mening i at betale Folkene mere og mere, samtidig med at alle Livsfornødenheder blive billigere og billigere. At Trykket af de lave Produktpriser og de høje Udgifter i væsentlig Grad paavirke Ejendomspriserne, er der ingen Tvivl om, men hidtil har her dog ikke været solgt Ejendomme af nogen Betydning. Enhver kæmper saa længe som muligt imod, for ikke at sælge just nu, da det kan forudsees, at der kun kan sælges til lave Priser. Et enkelt Tvangssalg, som er kommet til min Kundskab, udbragte en meget lav Pris, men Gaarden var ogsaa i høj Grad medtagen ved slet Drift, forfaldne Bygninger og usel Besætning. Bondestandens Kaaer ere her paa Egnen saare forskellige, idet en hel Del, der dels eje Gaardene fra gammel Tid, dels have kjøbt til billige Priser i den første Periode for Fæstegaardenes Salg, sidder godt i det. De have ofte Gaardene aldeles ubeheftede, og mange have endda Penge paa Rente. Men medens disse saaledes ingen Nød have, saa er der andre, og man kan vel endog sige det overvejende Flertal, der have kjøbt senere, have betalt Fæstegaardene med langt højere Priser og, forsaavidt de have kjøbt i den sidste Snes Aar, have betalt Priser, som det nu er dem aldeles umuligt at forrente, og saa tillige have bygget altfor meget og altfor kostbart, saa hvorledes det vil gaa dem, hvis de lave Priser paa alle Produkter

vedblive, er det ikke godt at sige. — Forpagterne arbejde under omtrent ligesaa uheldige Kaar som de sidstnævnte Bønder. idet de nu løbende Forpagtninger i Regelen ere afsluttede i de gode Aar, da der herskede en farlig Tro paa, at en dygtig Mand kunde svare en meget høj Afgift, og hvor de Fleste saa gik ind paa at svare en saadan af Frygt for, at Andre ellers vilde fortrænge dem ved at gjøre endnu højere Bud. Trykket af Konjunkturerne, der aldeles ikke staa i passende Forhold til Afgifterne, føles haardt af de Fleste, om der end kan paavises en enkelt Undtagelse, hvor der ikke svares for meget, og et Par Forpagtninger, hvor Ejerne allerede tidligere have indseet, at en Nedsættelse var nødvendig og derfor have indrømmet en saadan. Efter min Mening vil et Afslag af 25 pCt. være det Mindste, der maa til, hvis Forpagterne i Almindelighed skulle være i Stand til i Længden at fortsætte deres Virksomhed. Jeg troer ikke en Gang, at denne Nedsættelse, hvis den indskrænkes til at gjælde for et Aar ad Gangen og altsaa rimeligvis vil bortfalde, saa snart en, maaske endog kun forbigaaende Bedring i Priserne indtræffer, vil være tilstrækkelig, thi det er kun en virkelig varig Nedsættelse, der vil formaa at styrke Forpagternes Kredit og vil sætte dem i Stand til vedblivende at arbejde i det intensive Agerbrugs Tjeneste. Men det store Spørgsmaal er, om Ejerne ville indse dette, og om de ville og kunne indrømme en saadan Reduktion i Afgiften; dette vides ikke endnu, men vil sikkert i en nær Fremtid blive alvorlig drøftet og overvejet ved de Forhandlinger, der absolut maa komme herom imellem Ejere og Brugere af Jorden. Man maa kun haabe, at disse maa føre til Resultater, som begge Parter kunne være tjente med.

Ved hvilke Midler de trykkede Kaar, hvorunder Agerbruget virker, kan hæves, er i Øjeblikket ikke let at sige. Det seer jo ud, som om Sukkerroeavlens er det, der bedst kan bære over Krisen, men dels er dette vel ikke aldeles sikkert, og dels kan dog ikke alle Egenes Agerbrug baseres paa Sukkerroerne, saa der maa sees efter andre Midler, men hvilke? Med de lave Sædpriser ligger en forøget Anvendelse af Kraftfoder

vel nærmest, men naar Mejeriprodukterne — baade Smør og Ost — staa saa lavt i Pris som nu, og naar Fedekvægspri-
serne ere saa elendige, som de ere, saa bliver denne Udvej
ikke meget tiltalende, og dog er det vel næsten den eneste;
den medfører dog den Fordel, at den forøgede og forbedrede
Gjødning bidrager til at holde Jorden i Kraft. Dyrkning af
Foderroer tiltager ikke saa lidt, men skal Kraften mere og
mere sættes paa at faa Udbyttet af Kreaturerne op, saa maa
denne dog udvides i en betydelig Grad, helst endog saa meget,
at den omfatter et helt Skifte i Rotationen, saa at derved vor
uheldige og udpinende Driftsplan med 3 à 4 langstraaede Af-
grøder efter hinanden kunde faa en heldigere Form. En stor
Mislighed ved at gaa denne Vej er dog, at der endnu er saa
uendelig mange daarlige Kvægbesætninger, der ingen-
lunde ville være i Stand til at betale et stort Forbrug af
Kraftfoder, men dette er jo en Ulempe, som ikke kan ændres
i en Fart. I det Hele taget er her en Tendens til at anvende en
stærkere Fodring paa Køerne end hidtil, og det, der snarest
har givet Stødet hertil, er de mange Fællesmejerier, her
er oprettet, thi ved dem har Bonden faaet Mod paa at pro-
ducere mere Mælk end før, hvor den saa ofte, ved uordentlig
og ukyndig Behandling, gav ham et saare tarveligt Udbytte.
— Arbejderforholdene have været gode i det forløbne
Aar. Her har været Folk nok, men dog ikke flere, end der
godt kunde finde Anvendelse, naar de kun selv vilde have
Arbejde. Nu derimod mærkes det, at de daarlige Tider gjøre
deres Indflydelse gjældende, saa at det falder vanskeligt for
dem, der ikke have stadigt Arbejde Aaret rundt paa et Sted,
at finde lønnende Beskæftigelse. Det er derfor sandsynligt,
at hvis en Del af de af Regjeringen foreslaaede Vinterarbejder
kommer i Gang, saa vil ogsaa vor Egn sende sit Bidrag af
Arbejdere, der ville nyde godt deraf.

Fra Falster.

Aarsudbyttet har været meget tarveligt. Kun ganske enkelte Ejendomme have forrentet de Værdier, man hidtil har nævnt som Pris for Jord. Alt har været indrettet paa

højere Priser, og at Konjunkturerne særlig maa trykkes her i vor Egn, er aabenbart, da Kornsalg — Hvede og Byg — jo hidtil naturlig har udgjort en meget stor Del af vor Indtægt, og Kornpriserne ere jo forholdsvis langt de laveste. At Udgifterne nok kunne reduceres noget, kan vel ikke nægtes, men vanskeligt bliver det at komme ret langt ned, navnlig fordi det aldeles ikke kan ventes, at Arbejdspriserne ville blive lavere. Aaret har jo ellers været godt ifjor. Høsten var meget god, og vel var det besværligt og tildels dyrt at sørge for godt Hold af Besætningen i Eftersommeren (Juli-August), men vi have dog havt et godt kvantitativt Udbytte. Trykket hidrører udelukkende fra de lave Priser. — Ejendomspriserne ere faldne betydelig, mindst til $\frac{2}{3}$ af den tidligere Værdi. Kun faa Salg finde Sted, fordi Ingen vil købe. Adskillige Gaarde ere gaaede over paa Prokuratorer og Kjøbmænd, uden at de igjen kunne slippe skadesløst fra dem. — De fleste Forpagtere sidde meget smaat i det. Selv de Forsigtigste klage over, at det ikke kan svare sig længere, og blive disse Priser staeande, vil der sikkert finde en Nedsættelse af Afgifterne Sted ved Indgaaelsen af nye Kontrakter. — For vor Egn vil sikkert Sukkerroekulturen blive en Støtte, hvis vi beholde de nuværende Sukkerpriser. Kunne Fabrikkerne, som det lader til, betale eller fordele 80 Øre pr. Centner Roer eller vel endog lidt derover, saa betaler denne Kultur sig godt til de nuværende Priser paa Korn og Kvæg, og intet Andet kan sættes ved Siden deraf. Hvorvidt der er Udsigt til, at Sukkerprisen vil holde sig, er vel meget vanskeligt at afgjøre, men det synes dog, som om vi i Sukker, formedelst det stærkt tiltagende Forbrug, have en Artikkel, som næppe vil være udsat for et varigt Prisfald. Leverandørerne have alle været fornøjede med det første Aar, der dog har været rigt paa Besværligheder og navnlig har givet et usædvanlig brydsomt Efteraarsarbejde. Avlen har været god trods Juli og August Maanedes Ugunst, og navnlig ere alle de, som havde Jorderne nogenlunde i Kraft, overordentlig tilfredse, da de have høstet godt, meget ofte over 400 Centner. 350 Centner kan enhver naa med lidt Umag, og kunne Roerne betaales med 80 Øre, giver dette en Indtægt,

som hverken Korn eller Kvæghold til nuværende Priser kan slaa af Marken. Fællesmejeriinstitutionen gennemgaaer for Øjeblikket en alvorlig Krise, i hvilken afgjort de Fleste strande. Alle sidde de smaat i det, fordi de gennem de sidste Aar sikkert have arbejdet sig tilbage. Gjælden er overalt forøget og det i Ejendomme, hvis Værdi er meget problematisk. Der er begaaet Masser af Fejl i denne Forretning. Man har begyndt uden Kjendskab til Sagen, har havt for store Udgifter ved Mælkens Sammenkjøring og faaet daarlig Mælk, fordi man har havt for store Afstande, har havt daarlige Betingelser for at kunne udbytte Affaldet — skummet Mælk og Valle. Og dog kunne Bønderne ikke nøjes med mindre Pris. De dygtigste beholde selv Mælken. Det eneste fornuftige System for Mælkens Udnyttelse ad den Vej er at samle Mælken for at tage Smørret af den — dette levere de gode Fællesmejerier jo udmærket — og derefter levere den skummede Mælk tilbage. Den kan langt fordelagtigere udnyttes paa en Bondegaard end i et Fællesmejeri. — Arbejderforholdene ere meget gode her; snarest er her for lidt Arbejdskraft. Kun Malkepiger ere en stadig Kilde til Sorg. Præmiering af hele Avlsbrug ere optagen som en ny Foranstaltning i vor landøkonomiske Forening.

Fra Vestlolland.

Udbyttet af Landbruget har gennemgaaende ikke i mange Aar, hvad Avlingen angaaer, givet et saa godt Udbytte som iaar. Overalt hører man Tale om høje Fold særlig af Vintersæd, og paa veldrevne og velgjødede Jorder er det samme Tilfældet med Vaarsæden. Kvaliteten af Byg var paa Steder maaske ikke saa god som ønskeligt; det blev noget mørkt i Farven, og enkeltvis spirede det ogsaa paa Grund af det regnfulde Høstvejr. Udbyttet i Mejerierne har været ganske tilfredsstillende og synes for Tiden at være den Gren af Agerbruget, hvorpaa der særlig maa lægges Vægt. — Som et af Lyspunkterne i denne for Landbrugerne saa trykkede Periode maa nævnes den i kvantitativ Henseende saa gode Høst, og det er vel næsten ogsaa det eneste. Blandt Aarsagerne til

det Tryk, der hviler paa Landbruget maa først nævnes Sædpriserne, hvis Fald i høj Grad har formindsket paaregnede Indtægter og Udbyttet af Ejendommene. Regne vi saaledes Udbyttet pr. Td. Ld. af Hvede til 16 Fold eller c. 3500 Pd., da var Prisen herfor for 2 Aar siden 9 Øre pr. Pd. eller 315 Kr.; iaar derimod kun 6 Øre pr. Pd. eller 210 Kr., en mindre Indtægt, der nok skal føles, da Udgifterne ikke kunne formindskes i Forhold hertil. Mange Landmænd have kjøbt for dyrt i de tidligere Aar med de opadgaende Produktpriser og i de Tider, hvor Penge næsten vare for lette at rejse, idet der derved mulig brugtes mere end fornødent, og en Luxus, som næppe burde have fundet Sted, fik Indpas, ligesom der heller næppe toges tilbørligt Hensyn til Ejendommenes Rentabilitet; Løsenet var: at eje Jord; men ikke saadan nu. Den udstrakte Kredit, der gennem en Aarrække har været ydet Landmanden, har næppe været til hans Gavn, idet den i mange Tilfælde har forledet ham til at bruge mere, end han burde, ligesom det nu i den vanskelige Periode kniber at klare Enhver sit i rette Tid. Kunde Landmændene faa en rolig og lempelig Afvikling af deres Forpligtelser, og blev samtidig al Luxus aflagt, saa man gik et Par Menneskealdre tilbage i Tiden og søgte at gennemføre samme tarvelige, men lykkelige Levevis som dengang, vilde der uden Tvivl selv med de lave Produktpriser endnu kunne blive en jævnt god Tid for den danske Landmand. Foruden at der ofte maa forrentes for store Kapitaler i Landejendommene, ere Skatter og Afgifter stegne betydelig, ligesom ogsaa Arbejdsløningerne ere for høje; dog synes der i dette sidste Forhold at forestaa en Forandring. — Handel med Landejendomme er omtrent ophørt for Tiden, og Øjeblikket for Kjøb er vel ogsaa det uheldigste nu, det er hele Aaret rundt, idet al Sæden er solgt, og der altsaa ingen større Indtægt kan paaregnes, før der atter bliver høstet. De enkelte frivillige Handeler, der have fundet Sted, ere dog skete til jævnt ordentlige Priser, omkring en 800 Kr. pr. Td. Ld., medens Gaarde, der ere udbudte ved Tvangsauktion, enten ingen Kjøbere have fundet eller ogsaa ere solgte for en 500 Kr. pr.

Td. Ld.; dog kan denne Pris ikke opstilles som nogen Norm for Landejendommenes Værdi, idet en Gaard, der bliver solgt ved Tvang, næppe er i den bedste Forfatning, thi dels er Jorden ofte forsømt, men som Regel kan det siges, at Besætning og Inventar under saadanne Forhold ere meget mangelfulde; det er en Kapital, hvorpaa der er tæret, og som Dag for Dag er bleven betydeligt forringet. Ved Kjøbet af en saadan Ejendom maa Kjøberens ved den budte Pris tage tilbørligt Hensyn til den Kapital, han nødvendig maa anvende for at anskaffe, hvad der behøves af Besætning og Inventar baade ude og inde. — Her paa Egnen findes kun ganske undtagelsesvis Forpagtere; men jeg har i disse Dage hørt nævne, at flere større Lehnsbesiddere her paa Laaland ville nedsætte Afgiften. Paa en Gaard ved Nakskov paa et Par Hundrede Tønder Land, af hvilken der svares c. 55 Kr. pr. Td. Ld., skal der iaar være eftergivet Forpagteren 1500 Kr. — Som et af Midlerne til en mulig noget forbedret Stilling for Landmanden har jeg nævnt Afskaffelse af unødvendig Luxus i det daglige Liv, og jeg kan hertil føje Afskaffelse af Luxus i Bedriften; thi hvor ofte benyttes ikke Redskaber og Maskiner, der selvfølgelig ere at foretrække, naar man har Raad dertil, men hvor man som Regel nok kunde hjælpe sig med lidt ringere. Nu skal Alt kjøbes og vel ofte kjøbes dyrt, medens man tidligere selv forarbejdede meget paa Gaardene og det Redskaber, hvormed der i mange Tilfælde udrettedes det samme som med de kostbare, der nu som Regel benyttes. Jeg vilde ogsaa anse det for heldigt, om man med nuværende Sædpriser kunde indskrænke Forbruget af kunstig Gjødning og Foderstoffer; ofte kjøbes disse Ting med næsten 1 Aars Kredit; Udbyttet bliver ikke saa stort som paaregnet, og naar Betalingsdagen kommer, kniber det at skaffe de nødvendige Kontanter. Det forekommer mig, som al Kraft bør anvendes paa Kreaturbesætningens Udvikling og Forøgelse, en udstrakt Dyrkning af Foderroer, — Sukkerroernes Dyrkning har sin afstukne Grænse, — Sommerstaldfodring og en derigjennem forøget Gjødningsproduktion samt Indskrænkning af kunstige Gjødnings- og Foderstoffer. Vel bliver denne Udvikling og Forbedring maaske

nok noget langsommere, end hvor der kunde anvendes større Summer derpaa, men Løsenet maa være at gjøre Udgifterne saa smaa som muligt, uden dog derfor at overse, hvad der bør gjøres og udrettes; thi selvfølgelig kunne og bør de kun indskrænkes til en vis Grænse. — Som vel uopnaaelige Midler til Landbrugets Hjælp kunde nævnes en Nedsættelse af Rentefoden som meget ønskelig. Det af Regjeringen nu indbragte Lovforslag om nogle Midler til Agerbrugets Ophjælpning synes næppe tilstrækkeligt til at yde nogen klækkelig Hjælp.

Med Hensyn til Fremskridtene synes de tildels kun at foregaa langsomt, naar jeg undtager Sukkerroedyrkningens Indførelse som Led i Driften, hvor det paa Grund af de lokale Forhold har kunnet gjenføres. Dræningen er de fleste Steder færdig, og hvor dette ikke er Tilfældet, drænes efterhaanden det, der mangler. Hvad Driften angaaer har man i de senere Aar søgt at indskrænke Hvededyrkning og udvide Dyrkingen af Byg og Havre, hvilke sidste Sædarter enkeltvis have indtaget Hvedens Plads. Her har tidligere paa Gaarden været en 6 og 7 Marks Drift, som jeg i de sidste Aar har omlagt til 10 Marker, der drives med særligt Hensyn til Bygproduktion og en forøget Kvægbesætning saaledes:

- 1) Brak.
- 2) Hvede (staldgjødet).
- 3) Byg.
- 4) Roer, Ærter, Vikke-Havre til Staldfodring (staldgjødet).
- 5) Byg.
- 6) Kløver (Rajgræs og humleagtig Sneglebælg).
- 7) Byg.
- 8) Havre (Kunstgødning — specielt Fiskeguano som langsommere virkende Gødning for Kløverens Skyld).

9—10) Kløver og Græs.

Med Hensyn til Redskaber følger man jævnt med. I de senere Aar have Skrællepløvene og dermed forbundne 2 Efteraarspløjninger vundet en Del Indgang. — Dels fra Angel og dels fra Fyen er der i de senere Aar indkjøbt en Del Køer og Tyre, af hvilke man venter gode Resultater. — Det er blevet mere

og mere almindeligt at sælge Mælken fra Gaardene dels til Fællesmejerier og dels til Andelsmejerier. Paa Grund af flaae Ostepriser have Mejerierne en Del Vanskeligheder at kæmpe med, og vides det, at enkelte Fællesmejerier ganske ere op-hørte med Osteproduktion, medens Vægten lægges paa Smørproduktion og Svinefedning. — Vor stadige Sorg er Malkepiger, der ere en efterspurgt Vare, der er sig sin Magt bevidst, idet de blive mere og mere fordringsfulde; de fordre høj Løn (120—140 Kr. aarlig) og søge Arbejdet indskrænket til Malkningen Morgen og Aften. Paa Karle har der ikke været Mangel, og er Karlelønnen som Følge deraf begyndt at falde; ved November bleve mange Karle fæstede for 60 Kr. for Vinteren og 100 for Sommeren eller omkring 50 Kr. Nedgang. Arbejdsfolk finde godt Arbejde om Efteraaret ved Sukkerfabrikken, men mange ville nok komme til at savne Arbejde en Del af Vinteren, især hvis den skulde blive stræng og af Varighed, ligesom Landmændene indskrænke Udførelsen af Arbejde og Arbejdskraft til det allernødvendigste.

Fra Midtfyen.

Landbrugets Aarsudbytte 1885 har været slet paa Grund af den daarlige Avl 1884, navnlig af Korn, de lave Priser paa Landbrugets Produkter, og at de egentlige Driftsudgifter samt Afgifter og Skatter ikke hidtil have kunnet lade sig reducere. Men kaster Landmanden Blikket ud i Fremtiden, seer det om muligt endnu mørkere ud. Bedst stillede ere Fæstegaardmændene og selvfølgelig alle Gaardejere, som have Gaardene nogenlunde gjældfrit. En Gaardmand kan nemlig som oftest i betydelig Grad indskrænke sine Driftsudgifter ved selv at tage fat og ved at lade sine Børn tage bedre fat, end det ofte hidtil har været almindeligt. Værst stillede ere aabenbart Forpagterne, og det ikke alene dem, som have forpagtet i de gode Tider, forsaavidt de ikke have lagt noget til Side, hvorpaa der nu kan tæres (saadanne længes efter, at deres Kontrakter skulle udløbe, for at de, ved at trække sig tilbage eller ved at fremtvinge betydelig lavere Afgifter, kunne undgaa yderligere Tab), men ogsaa saadanne, som først

have forpagtet for 1 à 2 Aar siden. Sagen er nemlig den: en større Landmand kan ikke indskrænke sine Driftsudgifter, ligesom han ikke kan formindske Skatter og Afgifter; men han er som Alle nødsaget til at sælge til de Priser, som kunne faaes; men disse ere nu faktisk saa lave, at det selv med en god Avl og i det Hele god Bruttoproduktion ikke er muligt at skaffe Driftsudgifter, Skatter og Afgifter, dersom blot mindre Uheld indtræffe. Da jeg ifjor skulde behandle det samme Æmne til Tidsskriftet, troede jeg ikke, at vi 1 Aar senere skulde staa med Priser som $5\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd. Hvede, 4 for Rug, 5 for Byg, 18 Øre pr Pd. levende fedt Udsætterkvæg, 104 Øre som Topnotering for Smør, 8, 10 à 16 Øre for 1 Pd. Ost o. s. v.

Det er ikke de lave Kornpriser, som ere Landmandens Ulykke; thi det staaer i ethvert rationelt ført Landbrugs Magt at omdanne Kornet til Flæsk, Kjød, Smør og Ost, men Ulykken er, at heller ikke for disse Varer er man sikker paa at kunne opnaa en passende Pris. Efter Erfaringerne fra ifjor Vinter og paa Grund af den Mistillid, som de praktiske Handelsmænd nu selv vise til Fedningens Rentabilitet, er der næsten Ingen, som mere tør begynde paa Fedning. Ifjor gik Svinefedningen ret godt; men vil dette ogsaa blive Tilfældet i næste Aar? For Tiden købe Handelsmændene her paa Egnen slet ikke Svin. Der bliver saa Smørret tilbage; hvorledes stille Udsigterne sig da for Rentabiliteten af Produktionen heraf. Sidste Aar opnaaede jeg i Gjennemsnit 1 Kr. pr. Pd. Smør, 30 Øre pr. Pd. levende Svin og c. $16\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd. solgt Ost. — Gaa vi ud fra de nuværende Priser paa Smør, vil det ikke være urimeligt at antage, at Gjennemsnitprisen for Aaret fra 1. November 1885 til 1. November 1886 vil blive 90 Øre pr. Pd. Antages saa, at Oste fra et Bøttemejeri kun koste 16 Øre og 1 Pd. levende Svin 30 Ø. ligesom iaar, haves efter Erfaringerne her i Mejeriet:

Af 100 Pd. Mælk produceres:

3.56 Pd Smør à 90 Ø.....	320.04 Ø.
5.5 — udv. Ost (7 pCt. Kjærnemælk) à 16 Ø.	88.00 —
9.77 — Kjærnemælk à 1 Ø.....	9.77 —
78.27 — Valle à 1/2 Ø.....	39.13 —
1.50 — Svind af skummet Mælk.	
1.40 — Do. af Osten.	
100 Pd. Mælk =	457.30 Ø.

100 Pd. Mælk koste at producere:

Driftsudgifter	127.00 Ø.
15.2 Pd. Klid og Oliekager à 5.4 Ø.....	82.08 —
13.6 — Korn à 5 Ø.....	68.00 —
30.0 — Runkelroer à 0.4 Ø.....	12.00 —
30.0 — Hø à 1.33 Ø.....	40.00 —
3.33 — Græsblade à 38.5 Ø.....	128.22 —
Ialt	457.30 Ø.

Det sees saaledes, at selv om det opfodrede Korn kun føres til Udgift med 5 Øre pr. Pd. og Roerne med 0.4 Øre pr. Pd. eller 64 Øre pr. Td. à 160 Pd., vil 1 Læs Hø dog kun kunne udbringes i 16 Kr., naar det vejer 1200 Pd. og en Græsblade udbringes i 38¹/₂ Øre. En god Eng, som i to Slæt giver 5 Læs Hø pr. Td. Ld., vil altsaa give Brutto 80 Kr. og da Engens Pumpning og Høets Bjergning vil koste c. 18 Kr. pr. Td. Ld., erholdes 62 Kr. Netto. Dersom endvidere hver Ko græsser i 136 Dage og fortærer Græsset paa 0.9 Td. Ld., vil dette give Brutto pr. Td. Ld. med Græs 58.18 Kr. eller, da Driftsudgifterne ere c. 10 Kr. pr. Td. Ld., Netto c. 48 Kr. Det sees saaledes, at Mejeridriften vel endnu er den sikreste, saafremt Oste- og Svinepriserne ikke skulde gaa endnu lavere, men at paa den anden Side dog heller ikke denne kan give mere for Kornet end den nuværende Handelspris. For bedre at præcisere min Mening om den Stilling, hvori Landbruget nu befinder sig, meddeles nedenstaaende Regnskab fra den af mig drevne Gaard fra 1. November 1884 til 1. November 1885:

Indtægt.

Af Avlen i 1884:

42408 Pd. Hvede à 6.27 Ø.	2661.90 Kr.	
16838 Pd. Rug à 6.27 Ø.	1056.43 —	
24717 Pd. Byg à 6.07 Ø.	1499.30 —	
58194 Pd. Blandkorn à 6.03 Ø.	<u>3516.43 —</u>	8734.06 Kr.

Af Avlen 1885:

24 Tdr. Kartoffler á 4 Kr.	96.00 —	
1172 Tdr. Runkelroer à 80 Ø.	937.60 —	
Kontante Indtægter af Græsmarker og Enge	75.50 —	
99 Læs Tørv	452.00 Kr.	
Solgt Græs af Moserne for	<u>10.00 —</u>	462.75 —
Havesager for	279.90 —	
Skovprodukter for	305.00 —	
Leje af Jord	24.00 —	
Indtægt af Kjørsel og Pløjning for Andre	91.75 —	
174831 Pd. Mælk à 5.112 Ø.	8937.60 —	
6 Køer, 1 Kvie, 21 Kalve: 7909 Pd. levende Vægt à 17.4 Ø.	1378.60 —	
1 Ornegalt, 26 Svin, 4 Grise, ialt 6483 Pd. levende Svin à 28.4 Ø.	1846.92 —	
75 Pd. Uld	89.00 —	
984 Pd. levende Faar à 15,5 Ø.	152.55 —	
	ialt Indtægt ...	<u>23411.23 Kr.</u>

Udgift.

Arbejdsudgifter:

2510 mandlige Arbejdsdage à 132 Ø.	3313.20 Kr.	
1592 kvindelige Do. - 84.5 Ø.	<u>1346.10 —</u>	4659.30 Kr.
Inventariets Vedligeholdelse undtagen Husholdningen vedkommende	426.82 —	
Udsæd, Frø og Læggekartofler	1036.46 —	
Hegnene: Lægter og Søm	32.95 —	
Humlestænger til Haven	8.00 —	
Bierne: Tab ved dem	22.71 —	
Broer: Sænkning af en Bro	30.00 —	
Bygningerne: Vedligeholdelsen af dem	446.59 —	
Brandpenge: Af Bygninger, Avl, Besætning m. m.	100.63 —	
Porto: Forskjellig	19.70 —	
Skadelige Dyr: Udryddelse af disse	11.93 —	
Besætningen: Indkjøb af Heste, Salg af Do. Bedæknings- penge	187.60 —	
	Lateris ...	<u>6982 68 Kr.</u>

	Transport ...	6982.68 Kr.
Beslag: Til Hestene.....		110.00 —
Dyrlæge: Til Hestene, Køerne og Svinene		54.90 —
Kraftfoder:		
Til Hestene: 4520 Pd. Klid à		
4.8 Ø.....	216.93 Kr.	
21968 Pd. Havre		
à 5.9 Ø.....	<u>1302.41</u> —	1519.34 Kr.
Til Køerne: 28916 Pd. købte		
Foderst. à 5.7 Ø.	1650.38 Kr.	
17279 Pd. Bland-		
korn à 5.8 Ø..	1000.58 —	
1077 Tdr. Roer		
à 86 Ø.....	<u>929.36 Kr.</u>	3580.32 Kr.
Til Ungkvæget: 5086 Pd. Bland-		
korn à 5.94 Ø.	302.26 Kr.	
116 Tdr. Roer		
à 86.4 Ø.....	100.88 —	
1186 Pd. uskum-		
met Mælk à		
5.112 Ø.	60.63 —	
37708 Pd. skummet		
Mælk à 1.67 Ø.	<u>630.47</u> —	1094.24 Kr.
Til Svinene: 11000 Pd. Hvede-		
strømel à 4.8 Ø.	561.20 Kr.	
7547 Pd. Korn à		
5 Ø.....	381.83 —	
84 Tdr. Roer		
à 88 Ø.	73.92 —	
Affald fra Huset .	60.00 —	
84 Pd. skummet		
Mælk à 1.672 Ø.	1.34 —	
20416 Pd. Kjerne-		
mælk à 1.312 Ø.	267.86 —	
66514 Pd. Valle		
à 0.656 Ø. ...	<u>436.37</u> —	
		<u>1782.52 Kr.</u>
Opfodret 1277 Tdr. Roer, 125908 Pd. Mælk og Valle,		
96316 Pd. Kraftfoder.....	7976.42. —	
Smørræer, Farve, Løbe m. m. i Mejeriet.....	155.86 —	
Ildebrændsel, 30 Fv. Ris til Mejeriet	120.00 —	
		<u>15399.37 Kr.</u>
	Nettoudbytte: 8011.86 Kr.	

Nettoudbyttet ifjor var 8733.51 Kr. eller altsaa ca. 720 Kr. større. Ved dette Aarsregnskab maa imidlertid bemærkes, at 2 gamle Heste maatte sættes ud og erstattes med nye, hvorved Hestebesætningens Vedligeholdelse er kommen til at give Udgift, istedetfor at det Normale er, da der holdes 2 Følhopper, som ogsaa iaar have hver sit Føl, at der gives en Indtægt af mindst 400 Kr., hvorved Nettoudbyttet forøges med c. 600 Kr., ligesom Bygningernes Vedligeholdelse har kostet mere end normalt. Tages dette i Betragtning, sees, at Aaret 1884—85 ikke paa Grund af Konjunkturerne har givet mindre end et Middelaar.

Ville vi imidlertid med foranstaaende Regnskab som Grundlag, for at danne os en Forestilling om den Tid, vi gaa imøde, beregne de sandsynlige Indtægter og Udgifter i 1885—86 efter de Priser, som det i Øjeblikket, tegner til, at Landmændene ville kunne paaregne i det kommende Aar, haves, naar Beregningerne udførtes med runde Tal:

Indtægt.

42400 Pd. Hvede à 5½ Ø.....	2332.00 Kr.
17000 Pd. Rug à 4 Ø.....	680.00 —
25000 Pd. Byg à 5 Ø.....	1250.00 —
58000 Pd. Blandkorn à 5 Ø.....	2900.00 —
24 Tdr. Kartoffler à 4 Kr.....	96.00 —
1200 Tdr. Runkelroer à 64 Ø.....	768.00 —
Kontant af Græsmarker, forsk. Moser samt for Tørv og Havesager.....	818.15 —
Skovprodukter, Jordleje, for Kjørsel og Pløjning for Fremmede.....	420.75 —
775000 Pd. Mælk à 4.573 Ø.....	8002.75 —
8000 Pd. levende Ko og Kalv à 14 Ø.....	1120.00 —
6500 Pd. do. Svin à 28½ Ø.....	1852.50 —
75 Pd. Uld.....	89.00 —
1000 Pd. levende Faar à 17 Ø.....	170.00 —
Summa ...	<u>20499.15 Kr.</u>

Udgift.

Arbejdsudgifter	4313.00	Kr.
Inventariet	430.00	—
Udsæd, Frø og Læggekartofler	800.00	—
Hegnene og Humlestænger	40.00	—
Bygningernes Vedligeholdelse	300.00	—
Brandpenge og Porto	150.00	—
Udryddelse af skadelige Dyr	10.00	—
Hestebeslag	110.00	—
Dyrlæge	55.00	—
Kraftfoder til Hestene 26500 Pd. à 5 Ø. .	1325.00	—
Do. til Køerne 47600 Pd. à 5 Ø. . .	2380.00	—
Do. - Do. 1000 Tdr. Roer à 64 Ø.	640.00	—
Do. til Ungkvæget 5200 Pd. à 5 Ø.	260.00	—
Do. - Do. 100 Tdr. Roer à		
64 Ø.	64.00	—
Do. - 1200 Pd. usk. Mælk à		
4.573 Ø.	54.87	—
Do. - 38000 Pd. sk. Mælk à		
1.44 Ø.	547.20	—
Do. til Svinene 18500 Pd. à 4½ Ø.	832.50	—
Do. - Do. 100 Tdr. Roer à 64 Ø.	64.00	—
Do. - Do. Affald fra Husholdn.	60.00	—
Do. - Do. 20500 Pd. Kjerne-		
mælk à 1 Ø.	205.00	—
Do. - Do. 66500 Pd. Valle à		
½ Ø.	332.50	—
Smørtræer m. m., Ildebrændsel til Mejeriet	276.00	—
		<u>13249.07</u> Kr.

Nettoudbytte af 147 Tdr. Ld. Agerjord 7250.08 Kr.

Ca. 1500 Kr. under Udbyttet i et Middelaar og c. 49,32 Kr. pr. Td. Ld.

Da Avlen i 1884, som jo er lagt til Grund ved denne Kalkule, udgjorde 14.1 Tdr. pr. Td. Ld., og da Enge og Græsmarker vare gode, medens Agerjorden væsentligst er af lermuldet Beskaffenhed og i gammel Gjødningskraft, troer jeg at turde udtale, at Gaarden hører til de bedste her paa Egnen, det er: til dem, hvoraf der mindst svares 40 Kr. pr. Td. Ld. i Forpagtningsafgift, hvortil endnu kommer, at en Forpagter næsten altid modtager Besætning, Inventarium m. m. med for-

skjellige Mangler, som han maa redressere, før Gaarden i disse Tider kan give ovenstaaende Indtægt, og hvorved Afgiften i Virkeligheden bliver 45 Kr. pr. Td. Ld., hvorfor det formentlig er klart, at der kun bliver meget lidt til Forpagteren og hans Familie at leve af, — kun c. 4 Kr. pr. Td, Ld. og fri Bolig.

Hertil kommer imidlertid endnu, at Oldenborrelarverue i sidste Sommer ofte have anrettet stor Skade paa Vaarsædmarkerne og Kløvermarkerne, saaledes at flere Stykker i Ud-lægsmarker have maattet ompløjes sidste Efteraar, at Kastning blandt Køerne er meget almindelig i Vinter, navnlig paa større Gaarde, og at Roerne i Sommer ofte ere mislykkede.

Det er saaledes tydeligt, at Stillingen er kritisk, og navnlig at Selvejere ved for stor Gjæld og Forpagtere, som ikke have Kapital at staa imod med, navnlig hvor et eller andet Uheld indtræder eller er indtraadt, maa gaa mere eller mindre tilgrunde, saafremt ikke de Sidste hjælpes med Afslag i Afgiften eller paa andre Maader. Det vil forhaabentlig til-lige fremgaa af Foranstaaende, at, efter min Mening, er det først ved de i dette Efteraar indtraadte overordentlig lave Priser, at Konjunkturerne ere blevne særlig trykkende for Land-mændene, medens det ved Begyndelsen af Aaret 1885 nærmest var den daarlige Avl i 1884, som virkede trykkende for Mange.

Hvad Ejendomspriserne nu ere her paa Egnen, er ikke godt at sige; thi der raader en temmelig almindelig Mistillid til Landbruget, og jeg véd kun én Ejendomshandel, som er skeet i det sidste Aar. Ved denne blev en Gaard paa 150 Tdr. Ld. god Jord à 16 Tdr. Hartkorn med fuld Besætning og Inventarium og gode Bygninger samt et Teglværk i god Drift solgt for 140,000 Kr. For 3 Aar siden var der budt 170,000 Kr. for den. Denne Handel skete imidlertid i Sommer. Nu vilde den vistnok ikke have kostet de 140,000 Kr. — Faktisk er der for Tiden ingen Kjøbere til Landejendomme, og at angive Værdien i Handel og Vandel er derfor meget vanskeligt. At Priserne ere faldne, er sikkert; men tvungne

Salg have endnu ikke fundet Sted med Undtagelse af ovennævnte Gaard.

Som Midler til at fremkalde en Bedring i Landbrugets nuværende trykkede Kaar vil jeg nævne:

1. God Uddannelse af de unge Landmænd saavel som af deres Hustruer.
2. At Landmanden og hans Hustru forene Dygtighed med Ihærdighed, Flid og Tarvelighed.
3. At der overalt og paa alle Maader lægges Vind paa at producere bedste Sort af dyriske Produkter. — Det kan fremmes ved: a) at der gives store Præmier af Staten for gode Hingste og Hopper af Landracen, gode Kvægbesætninger og gode Tyre af ren Race. — Men Dommerne maa være af de dygtigste Mænd her i Landet, hver i deres Fag, og Præmierne maa være store og tilstrækkelig mange, ligesom Dommerne maa have Diæter og ikke skifte. Derfor due Landboforeningsdyrskuerne ikke. b) At Fællesmejerisagen ordnes paa en praktisk Maade. Navnlig maa der arbejdes hen til, at Transportomkostningerne undgaaes for Mælken, og at Leverandørerne kunne faa god skummet Mælk samt Valle og Kjærnemælk tilbage til passende Pris, ligesom til en rationel Fodring af Malkekøerne, for at der kan blive meget og godt Smør. c) At der ansættes praktisk og theoretisk dygtige Mænd som Konsulenter rundt om i Landet.
4. At Mænd, som overtage en Forpagtning eller købe en Gaard, se lidt bedre end hidtil paa det Tilbehør af 2den Gruppe, som »Ugeskrift for Landmænd« kalder dem, der høre til et Agerbrug.
5. At der fra Statens og Kommunernes Side gjøres noget alvorligt til Bekæmpelse af Landbrugets Fjender blandt Dyr og Planter (Ukrud ved Veje, Oldenborrelarver, Spurve).
6. Transportmidlernes yderligere Udvikling.

Fra Frederitsegnen.

Om en dobbelt Møntfod tør jeg ikke udtale mig, da jeg savner den fornødne saglige Kundskab; den almindelige Mening er, at Guldmøntfoden er en stor Skade for Agerbruget. Ligesaalidt er jeg sikker paa, der kan virkes synderlig gennem en forbedret Toldlovgivning; selv om vi fik Indførselstold f. Ex. paa Majs, hjalp det næppe stort for Landbruget som Helhed.

Derimod er jeg fuldstændig overbevist om Gavnigheden af en Kreditanstalt i Lighed f. Ex. med Husmandskreditforeningerne. Det vilde have en overordentlig stor Betydning, om den Gjæld, de fleste unge Mænd nutildags maa overtage Gaarden med, var amortisabel. Naar en ung og driftig Mand ikke skylder mere end Halvdelen bort af Ejendommens Værdi, saa har han ikke saa vanskeligt ved, selv i disse Tider, at svare $5-5\frac{1}{2}$ % af Gjælden, og paa denne Maade vil denne jo være afbetalt i ca. 40 Aar. Nu svare de allerfleste $4\frac{1}{2}$ à 5 %, men Gjælden bliver i de fleste Tilfælde den samme; bliver der noget tilovers, ja saa er der saa mange Forbedringer, som imidlertid vel nok kunne være ønskelige, men ofte af tvivlsom Fordel. Den Garanti, Staten yder Husmandskreditforeningernes Debitorer, synes mig, den ligesaa godt kunde yde Landbruget som Helhed, den vil næppe løbe nogen Risiko; men hvilken Betydning denne Sikkerhed for de 4 % har, kan sees af den høje Kurs, Husmandskreditforeningernes Obligationer staa i i Forhold til de øvrige Kreditforeningers.

Fra Bjerre Herred.

Glandspunktet i Avlen 1885 har været Vinsersæden, navnlig Hveden, der ofte har givet 20—24 Fold og Rugen 16—18 Fold, hvorimod Vaarsæden, navnlig Havren, har været simpel. Grunden til den daarlige Vaarsædshøst er at søge dels i Vejrligets Indflydelse og dels og endnu mere i den Skade, som Oldenborrelarverne have foraarsaget. — Efter et usædvanlig slet Græsaar med et meget ringe Høudbytte og en Høst af daarlig Vaarsædshalm, maa der nødvendigvis følge en Vinter, i hvilken Besætningerne trænge til en stor Mængde

Kraftfoder, saa meget mere som Udbyttet af Rodfrugter ogsaa ofte kun har været tarveligt; men da Vaarsædshøsten, der skulde levere dette Kraftfoder, har været simpel, blive de kunstige Foderstoffer benyttede i stor Mængde. Udgiften her til skal dækkes af Vintersæden, men da denne, den eneste tilfredsstillende Afgrøde, ikke er i nogen Pris, er det jo let at skjonne, at Aarsudbyttet, navnlig da jo ogsaa de dyriske Produkters Pris er lav, er saa uselt, at der skal stor Modstandsevne til for at kunne bære det. Det er ganske sikkert ikke usædvanligt, at Resultatet af Aargangen er saaledes, at Indtægten ikke er større, end at den kan dække Driften, medens der Intet bliver til Renter eller Forpagtningsafgift.

At et saadant Resultat fremkommer, er nu ganske vist for en stor Del begrundet i en daarlig Høst, men det væsentligste Tryk paa Landbruget for Tiden er dog de lave Produktpriser og de vedvarende høje Driftsudgifter; og at dette Tryk, som der ingen Udsigt er til at faa hævet i den nærmeste Fremtid, bevirker en Nedgang i Ejendomspriserne, er jo ganske naturligt, og man maa snarere undre sig over, at de hidtil ikke ere gaaede lavere ned, end de ere. Frie Salg have nu saa godt som ikke fundet Sted i den senere Tid, men et Par Gaarde paa 6 og 8 Tdr. Hartkorn, rigtignok med Jorder af meget god naturlig Bonitet, som i Efteraaret bleve solgte ved Tvangsauktion, opnaaede dog Priser, der næppe vare 20 % under, hvad de vilde have kostet, da Konjunkturerne vare højest oppe. Hvis de tvungne Salgs Mængde skal tiltage — og det vil være meget at befrygte, — vil Nedgangen jo imidlertid ikke blive staaende derved.

Forpagterne her paa Egnen ere i Almindelighed stillede som de Ejere, der købte i den dyre Tid, det vil altsaa sige, de sætte til, saa længe de have noget at sætte til af. Værst farne synes Præstegaardsforpagterne at være, da de sjældent have synderligt at sætte til af, og D'Hrr. Præster krympe sig ved at give Afslag, da deres Embedsindtægt ogsaa er bleven formindsket gennem Tienden.

Jeg tilstaaer, at jeg ikke kan udgranske andre Midler,

der kunne kurere den nuværende Misére i Landbruget, end: enten en nær og rask Opadgaaen i Priserne paa Produkterne, hvilket jo ingen er Herre over at fremkalde — eller en Nedadgaaen i Eiendomspriserne og Forpagningsafgifterne saa længe, indtil disse staa i Forhold til de nuværende Produktpriser. Det sidste Middel frygte vi, fordi det vil bringe økonomisk Ruin og Elendighed for mange, men det kan være, at naar det har virket en Tid, vil det bringe den sundeste Tilstand i vort Landbrug, thi Fremskridtene i dette ville da nok vedblive, om ikke med den Fart, der tidligere har været, saa maaske dog saa meget sikrere og sundere. At der ikke for Øjeblikket er Tilbagegang i den Retning er jo allerede meget, og at det er saa, forekommer mig at være bevist derved, at Interessen for en bedre Drift og et bedre Husdyrbrug stadig er tilstede, naar disse Dele kunne naaes uden for store Udgifter. At man for Tiden afholder sig fra Grundforbedringer, Byggearbejder og deslige kostbare Arbejder, er jo rimeligt, men det hører heldigvis til Sjeldenhederne, at man skulde søge Redning ved en Reduktion af Besætningerne eller ved at føde disse tarveligere end tidligere; man veed nu, hvad man ikke vilde indrømme for en Menneskealder siden, at naar man først skal dertil, er Ævret opgivet. — I Arbejderforholdene er der i det sidste Aar ikke foregaaet nogen videre Forandring, thi nogen Nedadgaaen i de faste Lønninger er der ikke skeet, og Daglønnen kan ikke synke af nogen Betydning, da Daglejerklassen her paa Egnen ikke er større, end at den netop kan række til at bestride Arbejderne ved den almindelige jævne Drift. Den tidlige Bortflytten af Arbejderne fra Landet til Byerne har bevirket dette, og skjøndt der nu f. Ex. i Horsens er Overflødighed af Arbejdsfolk, saa trykke de sig dog ved paa ny at flytte ud paa Landet.

Af nye Foranstaltninger til Landbrugets Fremme veed jeg kun at nævne den, at Horsens Landbrugsforening (den gamle) er i Færd med midt i Horsens By at bygge en storartet Forsamlingsbygning, der skal kunne rumme 1000 Mennesker og desuden indeholde Pakhuse og Lokaler, hvori Landmandsprodukterne skulle forhandles. Der forsikres, at dette Fore-

tagende aldeles intet har med Politiken at gjøre, men at det kun bliver sat i Værk for Landbrugets Fremme, saa »Tidsskriftet« bør uden Tvivl ikke forsømme at fremhæve det som et til Efterfølgelse værdigt Exempel.

Fra Hads Herred.

Det er med blandede Følelser, man denne Gang ønsker hinanden et »Glædeligt Nytaar«; alt er for Tiden uklart, man haaber og frygter, hvad det nye Aar vil bringe. 1885 var et i mange Maader kjedeligt Aar; i økonomisk Henseende det sletteste, man længe har kjendt. Overproduktion hist og Overproduktion her; alle Samfundsklasser lide af Feber, — hvor skal man finde Læger og Lægemedler derfor. Den vrøvlagtige politiske Situation, hvori vi befinde os, bidrager ikke til at klare Sagerne, tvertimod, Politiken synes at trænge ind i alle Forhold ikke for at bedre men for at forkludre. Derfor sukker man og spørger, hvad skal Enden blive? Vil det nye Aar skaffe bedre Tider, eller have vi endnu ikke naaet Krisens Toppunkt? Aarsudbyttet er derfor for de Fleste en stor Skuffelse i alle Maader og sikkert alt for mange Steder under Nul. — Ejendomspriserne have hidindtil holdt sig nogenlunde; her handles forøvrigt meget lidt med Landejendomme i Hads Herred, men de maa falde ved de slette Priser paa alle Produkter, og et Par Bøndergaarde, der ere solgte efter Dødsboer, opnaaede kun lave Priser. Forpagterforholdene er der endnu intet gjort for at bedre, skjøndt man maa haabe, at Ejerne snart maa kunne indse, at sulter Forpagterne, saa ruineres Ejendommene og derved Ejerne. Jorderne her i Herredet ere jo som bekjendt meget rige og frugtbare, de have i mange Aar givet store Afgrøder af Korn, men da denne Trafik jo ikke holder i Længden, saa er der ogsaa Enkelte, der have vendt om itide, hvorimod den store Mængde endnu lever paa gammel Vis; for disse kniber det særlig iaar, fordi Kornpriserne ere saa lave, og det er ikke saa let at vende om for disse Folk, som man skulde tro; thi have Jorderne givet Korn nok, saa er det derimod gaaet ud over Græsmarkerne, saaledes at man ved Siden af ret gode Kornafgrøder seer ligefrem

meget slette Græsmarker. At man over hele Herredet føler det uholdbare ved den gamle Rovdrift fremgaaer af den feberagtige Hidsighed, hvormed man tog fat paa Anlæg af Andelsmejerier. Som bekendt har man kaldt os Jyder for sejge og langsomme i vore Bevægelser, særlig naar det var noget, der skulde Penge til; men i Mejerisagen gjælder denne Regel ikke her i Hads Herred. Meningen her er jo klar nok, skal man til at fødre Alt op paa Kreaturerne, saa vil man ogsaa have saa meget for Produkterne som muligt. Begyndelsen er sikkert god nok, bare det nu ikke vel mange Steder kommer til at skorte paa Evner, naar man vel pludselig kommer ind i et helt nyt System.

Den Arbejdsløshed, man saa sikkert imødeser, er heldigvis, takket være den milde Vinter, endnu ikke indtruffet; man maa haabe, at den fremdeles maa udeblive eller ialfald blive saa mild som muligt. Arbejder-Forholdene ere iøvrigt saa slette som vel muligt her i Landet, hvilket bevises af det i en foruroligende Grad tiltagende Fattigvæsen, og Hjælpen findes næppe i de mange statelige Fattiggaarde, der nu knejse rundt om i Landet. Det er en overordentlig vigtig Samfundsopgave, der maa og skal løses og helst snarest muligt.

Fra Mols.

Det nuværende økonomiske Tryk, som hviler over Landbruget og saa mange andre Erhverv, er sikkert et Tilbage-slag i en alt for stærk, énsidig og hurtig Udvikling af de store Opfindelser, vort Aarhundrede har bragt. — Se vi nu hen paa, hvad der efter den trykkede Tid har holdt sig bedst, er det unægtelig første Klasses Smør, første Klasses Fedekreaturer og første Klasses Heste samt Svin til en passende Vægt; — det er altsaa særlig Husdyrsprodukterne, der have holdt sig, men alt af prima Kvalitet; — og derpaa skorter det desværre saa ofte og saa mange Steder, saa det er saare sjældent, man virkelig finder en produktiv Besætning, der kan fyldestgjøre de Krav, som Tiden stiller. — Jeg troer, at den bedste Løftestang for vort Landbrug vilde være at faa praktiske Forsøgsstationer trindt om i Landet, støttet enten ad privat

Vej (ved Foreninger eller Stipendier) eller ad offentlig Vej ved Staten eller Amtet. De Penge, der anvendes til Dyrskuer, vilde uden Skade kunne henlægges dertil; det er vist en Kjendsgjerning, at Ingen holder gode Kreaturer for Dyrskuernes Skyld, men ene og alene for Fordelens Skyld. Til disse Forsøgsstationer burde knyttes Landboskoler ligesom de ogsaa kunde og burde være Stationer for Konsulenter for de mindre Jordbrugere. Det største og alvorligste Tryk, der hviler paa Landbruget her paa Egnen, er, at Bønderne saa at sige uden Undtagelse have deres Besætning i en ussel Orden, og tilmed sulter den; saa det er aldeles korrekt, hvad en Dyr-læge forleden Dag udtalte, »at Bønderne her omkring holde deres Kreaturer som et nødvendigt Onde; thi de have ligefrem Tab ved at holde dem«. Der er f. Ex. en Gaard, der har 18 Køer, og som leverer Mælk her til Mejeriet; den har i de sidste 4 Maaneder gennemsnitlig leveret 30 til 40 Pund Mælk daglig!

Rougsø og Sønder-Hald Herreder.

Efter to simple Høstaar have vi iaar hjembragt en rig og god Høst saavel i Kvantitet som Kvalitet, og ihvorvel Udbyttet af Mejeriet ikke var stort i Sommer paa Grund af delvis Græsmangel, gik man dog Vinteren imøde med lettet Sind i Forvisning om, at man havde et godt Rygstød i de fulde Lader, de mange Hæs og de lange Roebatterier; men de stadig vigende Priser have betydelig formørket Udsigterne for det kommende Aar, thi medens vi nu have naaet en Nedgang i vore Produktpriser af fra 20—30 pCt., har ingenlunde en tilsvarende Nedgang fundet Sted paa Udgiftssiden, idet Skatter, Afgifter og Folkelønnen staa ved det samme, og de øvrige Forbrugsgjenstande kun i meget ringe Grad ere dalede i Pris. Dertil kommer en følelig Pengemangel, idet den herskende Mistillid i alle Forhold har bevirket, at ikke alene den Støtte, som kunde ydes og tiltrænges uden Risiko, udebliver, men Stillingen yderligere svækkes ved Inddragning af Kapital. Dertil kommer den almindelige Standsning i al Handel og Omsætning, og Kjøberne synes helt at være forsvundne fra Mar-

kedet, det være sig, at man udbyder enten Korn, Heste, Kvæg el. lg. Terminen synes imidlertid at være vel overstaaet, og Tvangssalg har endnu ikke fundet Sted her. De enkelte Salg, som skete i Løbet af Foraar og Sommer, var, om end til nedstemte Fordringer, dog til antagelige Priser, men kommer det dertil, at Realiseringen skal ske ved Tvangssalg, vil det jo antage et mere panikagtigt Præg, som det ligger saavel i Laangiverens som Laantagerens Interesse at forebygge. — Om der end længe har været klaget over daarlige Tider, har Klagen dog hidtil ikke været paaagtet, da Landmændene jo som bekendt have Ord for at klage sig ogsaa i Utide. Det er egentlig først nu, ved det betydelige Fald i Produktpriserne og Standsning i Handel og Omsætning, at man er blevet sig Situationens Alvor bevidst. Nogen direkte Støtte ved delvis Eftergivelse af Forpagtningsafgift e. lg. har endnu ikke fundet Sted, dertil ere Forholdene endnu for nye og uoverskuelige. Det kan vel ikke nægtes, at vi for Øjeblikket ere i en Krisis — hvor uhyggelig dette Ord end lyder — men alle Værdier ere i Øjeblikket forrykkede, og Noteringerne ere nominelle. Pengene have atter faaet en betydelig højere Værdi, og Kronen vendes engang mere i Haanden, inden den udgives, med andre Ord — den gamle Sparsommelighed iSmaat som Stort er atter kommet i Højsædet. Den gennemførte Sparsommelighed sammen med Udfoldelsen af den største Arbejdsomhed og Omsigt synes mig at være den bedste Modvægt mod Tidens Tryk. — Landbruget har i de senere Aar gjort glædelige Fremskridt her. Roeavlens har faaet sikkert Fodfæste, hvorom de mange Batterier saavel ved Gaarde som ved Huse vidne. Den til den sidste Tid umaadelige Omsætning og Trafik med Foderstoffer vidner om en rigelig Fodring og dermed Forøgelse af Jordens Frugtbarhed. Kultivering af ufrugtbare Kjørarealer og Engdrag, gode Frøblandinger, almindelig Udbredelse af Saamaskiner, Sæddækker, Ringtromler og tildels Skrælplove ere alle Vidnesbyrd om den Udvikling, de senere Aar have ført med sig, ligesom den almindelige Udbredelse, som Tærskemaskiner og Kaste- og Rensemaskiner have faaet selv paa mindre Gaarde, er Tegn paa et forøget

Arbejde paa dette Omraade. Paa Husdyrbrugets Omraade se vi det ene Aktieselskab til Indkjøb af Tyre og Hingste opstaa efter det andet og ved de lokale Skuer en fyldigere og bedre Udstilling af Tillægsdyr, ligesom Prisen paa virkelig gode Tillægsdyr nu staaer saa højt, at det ikke er hver Mands Sag at indløse saadanne. Paa Mejeriomraadet have vi seet de talrige Fælles- og Andelsmejerier opvoxe, og Alt, hvad der af mindre Besætninger ikke har villet underordne sig derunder, har maattet mande sig op for at hævde Berettigelsen af sin selvstændige Virksomhed. Dernæst maa nævnes et ret livligt Foreningsliv som et Tegn paa Aarvaagenhed og Foretagelseslyst. — Om end Situationen er alvorlig, er der dog saa stor Bærekraft i vort konservative Landbrug, at det ikke falder for første Vindpust, om end Stormen kan knække en enkelt syg og svag Gren.

Fra Hobro-Egnen.

Det væsentligste Tryk, der hviler paa Landbruget, ere de gennemgaaende lave Priser, omtrent 20 til 40 pCt. lavere end de nærmest foregaaende Aars Priser, tillige med Frygten for, at disse Priser ville blive permanente. Dertil har det været vanskeligt at anbringe mange af vore Produkter, hvilket navnlig gjælder Heste, og mange af disse have været holdte 1 til 2, ja selv 3 Maaneder udover den Tid, de vare bestemte til Salg. Denne Prisreduktion rammer særlig Landmændene, thi dels var vor Levevis og vore Forbedringer af Jordbruget baseret paa de Priser, der nu i en Række af Aar have været gængse, og flere af Forbedringerne vare i Tillid til Tiden foretagne paa kortvarige Gjældsfor skrivninger, som det nu vil blive vanskeligt at faa afviklede, og dels staaer Arbejdslønnen og Handelsstandens Forretningsbetaling i intet passende Forhold til vore Produkters Pris. — Ejendoms handelen ligger stille. Kjøberne ere kun faa og selvfølgelig meget forsigtige. Vi ere imidlertid nogenlunde fortrolige med, at vore Ejendomme ere faldne en Del i Værdi, og en Bondemand udtalte til mig idag, at han tænkte, at de vare faldne 25 pCt., hvilket i mange Tilfælde ikke tør benægtes. Da mange Ejendomme ere behæf-

tede med høje Prioriteter, have Ejerne tabt ganske betydelig af deres Formue, og mange, der ikke kunne holde det gaaende, have sikkert tabt den hele.

Det er ikke godt eller let for en blot faglig uddannet Landmand at have noget Begreb om, fra hvilken Side eller med hvilke Midler en Bedring af de nuværende trykkende Kaar kan ventes. Man hører alle gru for Fremtiden, hvis denne ikke skal medføre en Prisforandring til det bedre. Foreløbig berede de fleste sig paa at indføre et strængt Sparsomhedssystem i Livsfornødenhederne, og en Standsning af alle Grundforbedringer af Agerbruget, naar disse ikke hurtigt ville kunne give Udbytte. Om en Toldbeskyttelse vil faa nogen Betydning, er et Spørgsmaal, som vi ikke ere paa det Klare med. Det kunde være, at Frihandelen vilde gavne os mere. Det vilde være heldigt, om Staten ikke beskattede Ejendomshandlerne saa stærkt og formindskede Gebyrene ved Auktionerne. Der er ogsaa Formodning for, at Landmandsbørser i Lighed med de engelske vilde gavne og lette Kjøbet og Salget af vore Nødvendighedsartikler og Produkter. — Landbruget har her i Egnen i de senere Aar gjort store Fremskridt paa næsten alle Omraader. Store Arealer af Hedejorder ere optagne til Dyrkning, Kjørstrækninger udgrøftede, naturlige Enge omdannede til Overrislingsenge, nye, solide og hensigtsmæssigere Bygninger opførte. Rodfrugtdyrkning indført og begyndt i mange Landbrug, omhyggeligere Behandling og Besaaing af Græsmarkerne, større Omhu ved Rensning og Valg af Saasød, Brugen af store Masser af kunstig Gødning, Indførelsen og Udbredelsen af mange nyere gode Redskaber, hvis Istandholdelse lettes af en Mængde dygtige Landsbysmede, Udvidelse af Husdyrholdet i Forbindelse med bedre Røgt og Pleje, og et omhyggeligere Udvalg af Avlsdyr o. s. v. Ja, Landbruget har arbejdet ihærdig fremad her i Egnen, hvorimod Forbedringerne kun have været smaa paa Mælkeriets Omraade. Afsætningsforholdene har været de sædvanlige; nogen Forening til at lede Afsætningen har ikke været dannet.

Arbejdskraften har iaar om ikke været rigelig, saa

dog tilstrækkelig for Landbrugets Behov, men Lønningerne ere for høje i Forhold til Produkternes Pris; Jordejerne ere derfor bestemte paa at ville have Arbejdspriserne nedsatte, hvis Tiden vedvarer saaledes, og de mene, at naar Handel og Industri bliver nødt til at indskrænke Arbejdskraften, vil det være gjørligt, hvis saa ikke Staten eller Kommunerne, ved at give høje Priser for Arbejdskraft, ville skabe os en for vægtig Konkurrence. Bybefolkningen med de store Byggeforetagender og den livlige Handel og Industri har ved den højere Løn, der er blevet betalt, trukket megen Arbejdskraft fra Landbruget, og i mange Egne af Landet er det faldet vanskeligt at faa tilstrækkelig Arbejdskraft; er det nu Regjeringens Mening med det nye Lovforslag, at de store Lønningsforhold i Byerne skulle opretholdes, saa at der skabes en kunstig Konkurrence paa vort Arbejdsmarked, saa er der mange Landmænd, der ikke kunne sympatisere med Lovforslaget. Vil Arbejderen til Byen for at hæve den store Løn og i det hele nyde de Behageligheder, som Byen frembyder, bør han selvfølgelig ogsaa bære Ubehagelighederne, dette medfører. Bliver Byarbejdet lige saa stadigt som Landarbejdet og dertil meget bedre lønnet, vil Følgen blive den, som har været Tilfældet i flere Aar, at vor Arbejdskraft trækker derhen. Landbruget, for hvilket ikke alene efter Traditionen, men ifølge det naturlige Forhold, det patriarkalske Forhold passer bedst, kan ingen Sympathi have lige over for de af Socialismen gennemagiterede Arbejdere, og det er selvfølgelig, at ville de ikke høre efter Fornuftens Grunde, saa lad dem prøve Sæden af det Frø, som de have været alt for villig en Jordbund til at modtage. Ligesaa naturligt som vi Landbrugere maa finde os i at sælge 1 Td. Rug for 7 Kroner, skjøndt vi havde ventet 12, ligesaa rimeligt er det at lade de strikende Haandværkssvende nøjes med 700 Kroner om Aaret, skjøndt de i Foraaret ikke vilde arbejde for 1200 Kroner. Paa den Maade, Kjøbstadsarbejderne ere optraadte i de sidste Aar, er der ingen Grund til at tage sig særlig af dem, og skal der skabes Arbejde for dem for at afvende noget af den værste Nød, saa lad dem ved smaa Lønningsforhold lære at nedstemme deres opskruede Fordringer.

Fra Vendsyssel.

Aarsudbyttet har været lille, og kun de Færreste have havt en god Ballance med lidt Overskud, for langt Flere har Aaret bragt Tab. Vendelboen er dog ingenlunde den, som er værst stillet, idet han særlig tager sine Indtægter af Husdyrholdet, saavel af Heste og Kvæg som af Svin, hvorfor Kornsalget ikke kan faa en saa overvejende Indflydelse paa Indtægtsiden, som f. Ex. paa Øerne. Rodfrugtdyrkningen er nu saa udbredt og spiller i mange Jordbrug en saa betydelig Rolle, at den hjælper godt med til at producere, mere, bedre og — billigere. Naar Aarets Tryk alligevel er stort og føles af mange, er det egentlig mest de foregaaende Aars daarlige Høstudbytte, som have givet Tilbagegang, og som dette Aar, selv om det næsten i alle Henseender er bedre end de foregaaende, dog ikke vil være istand til at dække. Men Vendelboen forstaaer at føje sig efter Omstændighederne og betydelig indskrænke sit Forbrug, saavel til sin Person som til Familien. Det personlige Arbejde, som i de gode Aar kun var lidt, ofte altfor lidt, bliver optaget igjen, saa at der nu, da Forholdene byde det, i mange Tilfælde spares baade en Karl og en Pige. Totalafholdssagen, som her har mange Venner, har gjort megen Nytte, dels ved at indskrænke det skadelige Drikkeri, og dels ved den moralske Virkning, idet det nu af »Alle« ansees for en Skam at være beruset. I mange Huse, hvor man tidligere altid, saasnart der kom Gjæster, saa Vin eller Spirituosa paa Bordet, hænder dette nu sjældent, og Folk genere sig ikke for enten at sige: »det har jeg ikke længere Raad til«, eller »det passer ikke til Forholdene nu«. Vendelboen er sig bevidst, at skal han hjælpes, maa Hjælpen først og fremmest komme fra ham selv, og han er ikke blind for, hvilken mægtig Hjælp det vil være ham, naar han selv yder mere personligt Arbejde og sparer al Luxus og andre kostbare Væner, som den gode Tid har smuglet ind hos ham selv, i hans Familie og i Gaard, Mark og Stald. — Nogen væsentlig Forandring i Bedriften vil Tiden ikke føre med sig, heroppe har aldrig været extravageret stærkt, men Øjet er fuldt aabent for, at det fremdeles er ved og gennem et forøget og forbedret

Kvæghold, at Landbruget skal kunne klare de vanskelige Forhold. Det er ikke let nu at købe en god, fejlfri Ko paa et Marked, og det uagtet Kvægbestanden er gaaet godt fremad, men det kommer af, at nu kjender Bonden sine Køer og deres Ydeevne og sælger som Følge deraf ikke den gode. — Blandt de Tryk, der for Tiden hvile haardest paa Landbruget, maa i første Række nævnes den stærke, uventede og almindelige Prisdalen, og for Vendsyssels Vedkommende særlig Prisfaldet paa Fedekreaturer og Smørprisens Nedgang. I anden Række, men derfor dog meget væsentlig, maa nævnes de trykkende kommunale Afgifter, som overalt er i Stigning og enkelte Steder naaer til 40 Kr. pr. Td. Hartkorn, ja endog derover. I de gode Aar gik megen Arbejdskraft, til Skade for Landbruget, til Byerne, og nu vende ofte hele Familier tilbage i fuldstændig derangeret Tilstand og forlange hel eller delvis Hjælp af Landkommunerne. Endskjøndt at Ejendommene ikke ere stærkt behæftede med Prioriteter, maa den høje aarlige Rente, der ofte svares, dog mærkes som særlig trykkende; det er jo nu umuligt at faa faste Penge i Ejendomme under 5 %, naar man da vil stille den aldeles nødvendige Fordring til Laanet, at det er uopsigeligt. Maa det i Parenthes være mig tilladt at bemærke den Urimelighed, at Taxationerne skulle lovlig foretages efter 4 % Rente; men da Renten faktisk er 5 %, er det næsten umuligt for Taxationsmændene ikke at taxere for højt; det er kun et lille, men ret tiltalende Exempel paa de mange Meningsløsheder, der findes i vor Landbolovgivning.

At Svinefedning, som drives stærkt hos os, har været særlig lønnende iaar, maa fremhæves som et af Aarets faa Lyspunkter; men hvis Jernbanerne havde passende, dertil indrettede Vogne, vilde Fragten til Hamborg være 2 Øre billigere pr. Pd., hvilket vilde spare mange Tusinde Kroner om Aaret og komme Producenten direkte tilgode. Nu skulle vi jo for Fremtiden stole paa Svineslagterierne. For Tiden ligger Producenterne i aaben Krig med Slagteriet i Hjørring; hvilken Udgang det end vil faa, maa vi være de Mænd taknemlige,

som have stillet sig i Spidsen for Oppositionen mod Slagteriets Dispositioner.

Hvorfor faa vi dog ingen Havn ved Hirtshals? Dette Spørgsmaal har Vendelboen stadig paa Læberne, thi denne Havns Betydning er saa ofte fremhævet, Fordelene og Nytten af den er saa stor, at vi ikke ret kunne fatte, hvorfor dens Tilblivelse stadig skydes ud i en uvis Fremtid. Da afdøde Indenrigsminister Skeel sidst besøgte Stedet, hvor Havnen skulde være, fik Haabet fornyet Næring, men nu seer det mørkt og trøstesløst ud igjen. Frederikshavns Havn bliver og kan aldrig blive det for Landbruget, som Hirtshals vilde være, og vi vide ogsaa godt, at det ej er for vor Skyld, den bygges.

Mange ville sælge deres Ejendomme, men det skeer ikke, da der bydes reducerede Priser; af Tvangsauktioner har der kun været meget faa, og disse Ejendomme ere ganske vist blevne solgte meget billig; dog — kan dette tages som et Bevis for, at Landejendommene ere faldne i Pris? Jeg troer det ikke. Saadanne Ejendomme ere i Regelen saa forhutlede, saa udplyndrede saavel i Marken som i Gaarden, at de maa regnes som meget lidt værd. Jeg husker i min Ungdom, at en Mand sagde til mig: »Naar Gaarden er kjøbt, skal den betaales engang til«, og det er sikkert rigtigt; som Landbruget nu maa og skal drives, er det en kostbar Operation at faa en Gaard i Drift og Orden, og der tages langt fra altid tilstrækkeligt Hensyn hertil ved Kjøbet.

Forpagtere ere sjeldne i Vendsyssel. Stamhuset Birkelse har en Del; det ansees for en Lykke at komme under Stamhuset; Humaniteten og Velvillien er saa stor fra den Kant, at der altid vil blive taget rigeligt Hensyn til Forpagternes Tarv. Stamhuset har i de senere Aar arbejdet dygtigt paa at kultivere den store Vildmose, dels direkte, dels ved Forpagternes Hjælp, og dette synes at lykkes fortræffeligt. En bred Vej er nu færdig tværs over Mosen, hvad der naturligvis har været et stort, men ogsaa i Tiden meget lønnende Arbejde.

For at Landbruget skal gaa fremad og overvinde Tidens Vanskeligheder, maa Landbrugeren først og fremmest blive dygtigere, end han er, og faa en bedre og klarere Forstaaelse af sin Opgaves Løsning. Dertil troer jeg, i Mod-

sætning til saamange Andre, at de mindre Landbrugs-skoler have og ville faa stor Betydning, og det vilde være let at nævne flere Exempler paa saadanne Skoler, der ledes med stor Dygtighed og Alvor. Husdyrholdet maa udvikles langt mere, og særlig bør Opmærksomheden være henvendt paa at skaffe bedre Avlsdyr frem af »Egnen«s Race, saavel Hingste som Tyre.

En udviklet Foredragsvirksomhed, saaledes at denne blev saa almindelig, at Foredragene holdtes i hver Skole paa Landet, vilde, udført med dygtige og dertil afpassede Kræfter udrette utrolig meget. Det er mærkværdigt, saa gjerne Bonden vil lære og høre, men — han gaaer ganske vist ikke gjerne langt for at vinde den Oplysning, derfor maa man komme ham imøde. Det levende Ord virker altid stærkt paa ham, og selv de Gamle have nu faaet Følelsen og Erkjendelsen af, at der maa nye Maader og Midler til for at holde Ballance. — Rodfrugtdyrkningen er og bliver dog af alt det virksomste Middel til at skaffe en større Indtægt tilveje, fordi den virker saa mangesidig. Den virksomste Hjælp maa som før sagt komme fra Landmanden selv, men fra Statens Side tør det vel ogsaa paaregnes, at virksom Hjælp vil tilflyde. Af Toldbeskyttelse og den Slags Forholdsregler, der tage med den ene og give med den anden Haand, kan næppe ventes stort. Det vilde sikkerlig hjælpe langt mere, om Regjeringen slog ind paa Tysklands Hjælpemaade, ved nemlig at give Udførselspræmie for hvert Pd. Kjød (Kreatur), Smør og Flæsk, der udførtes. Dette vilde direkte gavne Landbruget og indirekte Handel og Industri. Landbruget har til Dato været meget villigt til at dele Fortjenesten med Andre, og selv om det i Fremtiden, klog af Skade, vil tænke lidt mere paa sig selv, benytte en Del færre Hjælpere end hidtil, saa vilde dets Fortjeneste dog altid komme de andre Samfundsklasser for endel tilgode. At en Landbrugsminister under vore Forhold kunde gjøre uberegnelig Nytte, skal jeg, da jeg kjender Deres Anskuelse, ikke komme nærmere ind paa; men at Staten burde træde til for at skaffe en bedre og mere tids-svarende Ordning af Prioritetsforholdene, kan der

vel næppe være Tvivl om. Vi leve under den Meningsløshed, at Vexeldiscontoen er 4 0/0, ja har endog været derunder, hvorimod Prioritetsrenten er 5 à 5 1/2 0/0. Den stærke Afbetaling af Laanene, som næsten altid fordres, lægger et utiladelig stærkt Tryk paa Landbruget; jeg veed nok, det siges: Fejlen er, at Ejendommene oftest kjøbes for store i Forhold til Kapitalen. Ja, men den Fejl er altid begaaet, og Folk ville vedblive dermed.

Landbruget kunde hjælpes meget ved sine Foreninger, men saalænge at disse arbejde med saa ringe Kapital, ville de ingen rigtig Fremgang faa; der er enkelte som f. Ex. Aalborg Amts Landboforening, der nu har henved 2000 Medlemmer; den kan ganske vist udrette meget, men ogsaa derfra lyder der Klager over Mangel paa Midler, naar noget virkeligt skal udrettes. De 100,000 Kr., som ere foreslaaede til Uddeling blandt Landboforeningerne, ville kunne forslaa lidt. Gjennem sine Landboforeninger kan Landbruget hæves og bringes til at indtage den Stilling i Samfundet og særlig i vor lille Stat, som det retmæssig tilkommer, men der vil vist løbe meget Vand i Stranden, inden dette skeer. Aalborg Amts Landboforening har som sædvanlig indkjøbt gode Tyre, uddelt store Præmiebeløb, vistnok c. 5000 Kr., samt udfoldet en betydelig Foredragsvirksomhed. Rødfrugtmarkerne ere iaar blevne underkastede et sagkyndigt Eftersyn i Juli og Septbr. Maaned, en Foranstaltning, der synes at have virket heldig. I Aarets sidste Dage er der blevet nedsat Udvalg for Hesteavl, Kvægavl, Handelsforholdene, Plantningsforholdene, Fjerkræavl, Biavl og de literære Forhold, og af disses Virksomhed venter man sig meget.

Fra Thy.

Det kan ikke siges, at vi havde en daarlig Avl her i Thy i 1885. Det Tryk, der hviler paa Landbruget, er nærmest de lave Priser paa saa godt som alle Landmandens Produkter. Over de lave Kornpriser klages ikke saameget, men de yderst lave Priser paa Fedekvæg, der give Kvægfederne saa usle Resultater, trykke hele Landbruget og gjør et Blik paa

dets Fremtid saa usikker. Det er uheldigt, at Mejerivæsenet ikke er mere almindeligt i Thy; det er fra gammel Tid temmelig ukjendt her, og Thyboen er ikke nem at rive med; selve Fællesmejerierne have vanskeligt ved at komme frem. Man er tilbøjelig til at klage over Tidernes Ugunst, og for Øjeblikket kan det, som sagt, være berettiget; men denne bærer ingenlunde hele Skylden for de daarlige Resultater og for at det skorter paa Kapital, men dette hidrører i mange Tilfælde fra, at flere om ikke alle Grene i vor Landbrugsvirksomhed ikke ere saa gode, sunde og kraftige i deres Udvikling, som de burde være.

Tilliden til Fremtiden er taget af, og som Følge deraf er Efterspørgselen efter Landejendomme ikke stor; skjøndt mange, især ældre Landmænd, ville sælge deres Ejendomme, skeer der kun faa Handeler, og henseet paa disse kan en Falden i Priserne ikke længere skjules. Tvangssalg ere dog yderst sjældne.

En bedre Økonomi og indskrænkede Fordringer til Livet synes at være de Midler, der ligge nærmest for som Hjælp mod Landbrugets nuværende trykkede Kaar. Næsten Ingen tør paastaa, at han ikke lever over Evne, og man er ganske vist derved kommet ind paa en Skraaplan, der vil kunne have Manges Ruin til Følge. I en Aarrække er der bygget overordentlig meget, og ikke lidt deraf maa kaldes ufornuftigt og stridende mod god Økonomi.

Arbejderforholdene ere nogenlunde gode, der er ikke for mange Arbejdsfolk, og det kniber undertiden med at faa flinke og dygtige Piger.

Fra Mors.

Uagtet sidste Aars Høst i Kvantitet var rig og god, saa formaaer den dog ikke at dække Restancelisten; men den bidrager dog til foreløbig at holde det gaaende, og maa en Prisstigning paa Landbrugsprodukterne være nær forestaaende, saa ville ogsaa de Fleste komme lykkelig og vel gennem Striden. De væsentligste Tryk, der for Tiden hvile paa Landbruget, ere ikke den faste Prioritetsgjæld, heller ikke Stats- eller Kommune-

Afgifter; men derimod al den løse Gjæld til Kjøbmanden, Banken og Sparekasser osv., man har stiftet og sidder inde med, som er faretruende, og som vil, dersom endnu knappere Pengetider indtræffe, blive den lille Tue, der vælter det store Læs.

Klog Sparsommelighed og personlig Dygtighed ville være de sundeste Midler at benytte til Bedring af Landbrugets nuværende trykkede Kaar. Den Hjælp, man skal have ad Omveje, kan være god nok og mangen Gang uundværlig, men den er desværre som oftest langt borte, og den kan aldrig lignedes ved frivillig Selvhjælp.

Heldigvis har vort Landbrug i de senere Aar gjort Fremskridt, og der ligger en stor Trøst og Støtte i, at kunne sige dette; thi var dette ikke Tilfældet, saa at Jordens Kraft var bleven forøget, og at en stor Del af Gjælden særlig skyldtes den Kapital, der er anvendt paa hele Bedriften, saa saa det i højeste Grad mørkt og betænkeligt ud for Landbostanden. Men i Tillid til Jordens stigende Produktionsevne, i Tillid til Kvægholdets Forbedring og de dyrekøbte Erfaringer, man har gjort med Hensyn til den bedste Fodring, Røgt og Pleje, og endelig i Tillid til, at den dristige Forsøgsskole, vi paa alle Omraader af vor Virksomhed i flere Aar have vandret i, har bragt os den gyldne Erfaring, at det i Landbruget gjælder om at gaa sikkert og selvstændig frem efter en grundig, rolig og moden Overvejelse, — i Tillid dertil, kan Landmanden, med nogenlunde frejdigt Haab, gaa Fremtiden i Møde.

Arbejderforholdene have været saare gunstige i det sidste Aar; der er intet Omraade, hvor Tilstanden er saa sund og god og vel afpasset som netop paa dette, der mangler ikke Arbejdskraft, ej heller er den for rigelig tilstede; og der befrygtes intet Omslag i saa Henseende. Vi have slet ingen Brug for de Foranstaltninger, der underhandles om til Lindring af Arbejdernes Kaar. — Nej! der er derimod mangfoldige andre Omraader, hvor vi længes efter gode Foranstaltninger til Held og Lykke for Samfundet.

Fra Viborgeggen.

Mod Forventning fremkom en Nedgang paa alle Produkter, som ikke er oplevet siden 1848. Selv Smørret, som er en af Hovedindtægterne, faldt stadig i Pris, uagtet Udbyttet, formedelst det ringe Græs i den tørre Forsommer, kun var ringe; Heste og Udsætterkøer ere næsten usælgelige. Fede-kreaturer og Faaresalg ere omtrent 50 pCt. under den Pris, der opnaaedes i de gode Aar. Under disse Forhold savner Landbruget Beskyttelse af Staten, saameget mere som en saadan fremkommer stadig i større Udstrækning i Nabolandene, ved Toldafgift paa Indførsel i Landet af Korn, Mel, Gryn, Kreaturer, Svin osv. Det savner ligeledes Understøttelse ved Udførselen af hvad Landmanden har at sælge; dette kunde opnaaes ved billigere Jernbanefragter og ved billigere Fragt paa det, som udføres af Landet ved Dampskibe; endelig burde Landkommunernes Udgifter lettes baade til Skolevæsenet og til de større og vigtigste Landeveje, hvis Bekostning før paahvilede Staten men nu Amterne. Under disse Forhold er Landmanden sørgelig stillet. Ejendomme, der ere kjøbt i de bedre Tider, og Forpagtninger, der ere indgaaede under samme Forhold, maa absolut bringe Tab. Hvis Forpagterne ere Brugere af Ejendomme for Godsejerne eller velhavende Ejendomsbesiddere, stille disse sig »velvillige« over for dem, dels af Hensynsfuldhed, dels af Nødvendighed, da de vilde tabe for meget under de nuværende Forhold ved at lade Forpagterne gaa fallit, og Efterretningerne lyde i Almindelighed om Eftergivelse af Forpagtnings-Afgiften eller Nedsættelse af denne; hertil kommer at Forpagternes Stilling lige overfor Kreditforholdene til Kjøbmanden, hos hvem Forskud til Driften har været en Nødvendighed, er bleven indskrænket under de nuværende Forhold.

Som 37aars Ejendomsbesidder i denne Egn, har jeg seet det næsten utrolige, hvor Landbruget her er gaaet fremad med smaa Midler og ved et af Naturen nøjsomt og stræbsomt Folkefærd og ved sejt Udholdenhed, der er særegen for Jyder. Den vidtløftige, men gode Hede her i Eggen er næsten forsvunden, Agermarker ere fremstaaede, og Byg-

ninger ere opførte, hvor forhen ingen Mennesker boede; men desto værre er Alt skeet ved Laan — i Haab om under bedre Aar at bringe Ejendommene til at forrente, hvad der er anvendt paa Forbedringerne. Selv den mindre Ejendomsbesidder er fulgt godt med i det Fremskridt, Agerbruget er undergaaet ved Mærgling, Kunstgjødning, Roedyrkning, ja, selv den kostbare Dræning; men det tager Tid, inden Hedejorder, om de endog ere af god Beskaffenhed, komme i Gjødningskraft. Fremkomsten af Fællesmejerier har givet den mindre Ejendomsbesidder Lejlighed til at faa sin Mælk bedre betalt, end ved selv at lave daarlige Mejeriprodukter af den.

Fra Hammerum Herred.

De forskjellige Sædarter, — som vel i det Hele kunne betragtes at have givet et Middeldudbytte — bleve godt bjergede, og fyldte godt i Laderne, saa der i Almindelighed er nok at fodre med iaar, idet ogsaa Høavlen var ret god. Dette kan forøvrigt ogsaa nok behøves, da de Fleste maa holde en noget større Besætning i Vinter end paaregnet, paa Grund af, at det i Efteraaret næsten var umuligt, eller yderst vanskeligt at sælge og foretage den sædvanlige Reduktion af Besætningerne, formedelst de usædvanlig lave Priser. Næsten Ingen af Egnens Beboere, og kun faa Fremmede, havde Lyst til at købe; og da der alligevel skulde bruges Penge til Folkelønning og Renter o. s. v. o. s. v., maatte Vedkommende, der vare nødsagede til at sælge, være nøjede med fabelagtige lave Priser. Mange solgte med stort Tab. Bedst afsættelige vare gode Kælvekøer og Kvier. Det sædvanlige Tillæg i den yngre Alder var næsten usælgeligt. Følgen heraf er, at der hersker en saa almindelig Pengemangel blandt Egnens Landmænd, at det næsten grænser til en »Pengekrisis«. Naar saa hertil kommer, at den nærmest forudgaaede Tid har været temmelig flot, og det i det Hele taget har været altfor let at gjøre Penge, dels som større Laan, dels ved sædvanlig Kredit hos Kjøbmænd, Pengeinstituter og private Mænd, saa vil det forstaaes, at der finder som et Tilbageslag Sted, idet ikke alene yderligere Laan nu ikke kunne faaes, men det

Laante forlanges tilbage, og i hvert Fald skal der svares hidtil ukjendte store Renter. Det er vanskeligt at afskaffe de flotte Vaner, at indføre en mere sparsommelig Levemaade og en mindre bekostelig Driftsmaade. De store Folkelønninger ere meget vanskelige at faa nedsatte, og i ethvert Fald skulle de Lønninger, som er tilsagte for et halvt eller et helt Aar, jo betales. Det falder saa vanskeligt at ophøre med Grundforbedringer, Opdyrkning, saa og med Indkjøb af Foderstoffer, naar man først er bleven vant dertil. Kornpriserne ere saa lave, at der iaar skal sælges ukjendte Kvantiteter for at opdrive en manglende Sum. Endnu kan det ikke siges, at Ejendomspriserne ere væsenlig forandrede her i Egnen, da Pengemanglen ikke er saa gammel, at den har kunnet fremkalde de saakaldte »tvungne Salg«. Er der Mange, der hidtil have villet sælge, saa er der nu langt Flere; men Alle søge de jo saavidt muligt »at ride Stormen af«. Dog, ret længe vil det ikke vare, førend der skeer et almindeligt Omslag i Ejendomspriserne. Næsten hver Mand har sin Ejendom saa yderlig som vel muligt prioriteret til Kreditforeningerne, og desuden sædvanlig en større Kjøbmandsgjæld. Naar nu Kjøbmændene inddrive deres Fordringer, og Pengene blive anvendte dertil istedet for til Renter eller til Jordafgifter, saa er det først de tvungne Salg fremkomme. For at fremkalde en Bedring i disse Forhold maa der fremfor Alt indføres en større Sparsommelighed end hidtil, baade hvad Landmændenes Levemaade og Klædedragt angaaer, som ogsaa for hele Driften af deres Landbrug. Det er utrolige Summer, der mellem Aar og Dag tilsættes paa Gjæstgivergaarde og offentlige Steder! hele Levemaaden — ogsaa i Hjemmet — er bleven forfinet og for kostbar; Mændene holde mere af at rejse omkring paa Gjæsterrering, at deltage i politiske Møder, end at blive hjemme og selv deltage i Arbejdet. Regningerne for Stads og Pynt til Kone og Døtre ere for store. Husfliden er i sin smukke Betydning afskaffet, og hjemmegjorte Klæder, der dog ere de stærkeste til Arbejdsbrug, kjendes næsten ikke mere. Specielt for denne Eng er det en stor Skade, ja ligefrem Fordærvelse for de unge Karle, at de strejfe hele Landet rundt paa

Uldhandelen, da Avlsbruget derved savner Arbejdskraft, Lønnen fordyres, de Unge fordærves og bringe meget Slet og Fordærveligt med sig til Hjemmet.

Hele Egnen gjør hvert Aar store Fremskridt i landøkonomisk Henseende, maaske mere end nogensomhelst anden Eng i Landet. Elementerne dertil haves i de store uopdyrkede Arealer, som Aar for Aar indtages til Opdyrkning. Et næsten ubetaleligt Gode ere de udmærkede Kommunikationsmidler, Egnen har faaet i Jernbanen, der, som med eet Slag, ophævede det Tryk, navnlig den store Afstand og den isole-rede Beliggenhed, der hidtil havde forknyttet hele Egnen, og som næsten holdt Alt tilbage. Det bedste Bevis paa Egnens Produktionsevne have vi ved at betragte hvad der aarlig, ja hvad der hver Dag, omsættes i Herning; her er nu paa saakaldt bar Bund i den sidste Tid opstaaet en ikke ubetydelig Kjøbstad, hvor der mellem Aar og Dag vistnok omsættes flere Penge og Varer, end i mange Byer med 4 à 5000 Indbyggere. Og der er Udsigt til, at alle Forholdene fremtidig ville udvikle sig og tiltage, naar vi igjen faa bedre Tider; thi her er endnu nok at virke paa — ved Opdyrkning og Jordforbedring — i en uoverskuelig Fremtid.

Fra Holstebro-Strueregnen.

Landbruget her i Egnen er i de senere Aar gaaet jævnt fremad i Retning af Rodfrugtdyrkning, Staldfodring og Udvidelse af Besætningen. Dette afgiver en betydelig Støtte, men desuagtet er Landbruget her i Egnen under de forhaanden-værende Forhold ikke rentabelt, og man hører begrundet Klage fra alle Sider. Ejendomspriserne ere vel nok. Dalen, men man mærker saa lidt dertil, da der under disse Forhold saa godt som ingen Handler foregaa. Paa ganske faa særlig Heldige nær, ere Landmændene (store og smaa) her i Egnen i Tilbagegang. Blive Tiderne ved, som de nu ere, blive Forholdene snart meget alvorlige; som Regel ere Prioriteterne i Gaardene saa store, som de have kunnet faaes i de gode Tider, saa der er kun lidt at tabe af. Hvad der kan gjøres for Landbrugerne er saa saare lidt, og hvad der kan

spares i Drift og paa anden Maade ud over hvad der allerede er sparet, er ogsaa kun lidt. Jo større Omsætningen er, des føleligere er Trykket. Det vigtigste for Landmanden, selv under disse Forhold, er vistnok at indskrænke Omsætningen mest muligt, ved at købe saa lidt som muligt af al Slags, supplere Besætningen ved eget Tillæg, indskrænke Forbruget af købte Foderstoffer saa meget som muligt, afholde sig fra alle ikke absolut nødvendige Forbedringer (Bekostninger) og i det Hele taget holde fast ved de kontante Penge. Man maa saa haabe, at lidt bedre Tider maa komme. — Arbejderforholdene ere for Tiden ret gode, og saavel den faste Løn som Daglønnen i denne Egn er høj. Efter Landbrugets nuværende Forhold betales Arbejdet alt for højt. Der er snarest for faa Arbejdsfolk i denne Egn, derfor kjendes heller ikke, selv midt i Vinteren, nogen Arbejdsløshed.

Fra Egnen ved Ringkjøbing Fjord.

Jeg formaaer ikke at paavise noget bestemt Tryk uden det, som altid maa føles, naar Priserne paa Produkterne ere nedadgaaende, og dette tilmed falder sammen med 2 à 3 Aars Avl, der for denne Egn have været under en Middelhøst, naar dertil kommer, at der i Tillid til de forhenværende gode Priser var arbejdet rask paa Opdyrkning, Grundforbedring ved Dræning, Mærgling, og ved Indkjøb af Foderstoffer, Korn og Kunstgødning, for derved at skaffe en forøget Produktion, som da atter nødvendiggjorde større Ombygninger, for at erholde bedre Stalde. Dette har naturlig paa flere Steder maattet foranledige økonomiske Vanskeligheder, hvilke dog som Regel ikke antages at være større, end at de ville kunne overvindes ved at vende om til en noget mindre, men billigere Produktion; og man vil naturlig nødsages til ogsaa at indskrænke Forbruget i Husholdningerne noget, hvilket jo saa igjen vil blive følelig for Handelsstanden. — Der vilde i Øjeblikket Intet kunne foretages af større Betydning, eller som vilde blive mere paaskjønnet af Landbrugere, end om Regjeringen kunne skaffe os en daglig Forbindelse med London over Esbjerg i Forbindelse med noget lavere Fragttaxt;

— ogsaa ved Jernbaner trænges der til hurtigere og billigere Forsendelse af Smør, Flæsk og levende Creature reller mulig Kjød; en Ændring vilde være af værdifuld Betydning. — Landbruget maa kunne bære sig selv og har viist at kunne det under vanskeligere Konjunkturer end de nuværende; har den Enkelte handlet mindre klogt eller forsigtig, maa han lide derfor, og der vil komme Andre og tage Arbejdet op efter ham, uden at Produktionen væsenlig aftager. Landbrugeren kan da ikke vente, at Staten skal tage ham under Armene mere end andre Statsborgere.

Fra Egnen ved Skodborghus.

Angaaende Landbrugets Aarsudbytte for denne Egns Vedkommende, da har alt, hvad der henhører til Kreaturfedning, givet et slet Resultat, og disse Forhold virke selvfølgelig i Tidens Løb tilbage paa Tillæg og Opdræt, som ogsaa er blevet langt mindre lønnende. Derimod blomstre Mejerierne, særlig Andelsmejerierne, forholdsvis stærkt; og da Federiet har været flere Aar om at gaa ned til sit nuværende lave Standpunkt, er man gennem denne Tid ført saa lempelig ind paa Kohold og Mælkesalg, som er denne Egns Hovedgren paa Husdyrbrugets Omraade. Smørpriserne ere vel ogsaa lavere end forhen, men da Mejerierne i Regelen naa 2 Øre over Topnotering (enkeltvis 2—3¹/₂), og Kraftfoderet er billigere, bliver Resultatet endda ret godt; ialfald faaer man ved Mejeridrift Kornet lettere betalt med Handelspriser. Man har Forventninger om at komme til at handle med Mælk efter Fedtindhold.

Den i Udbyttespørgsmaalet saa vigtige Faktor: Høsten, karakteriseredes ved straastærke, men dog i Regelen ret gode Rug-Afgrøder, simple Vaarsæds- og ret gode indtil udmærkede Rodfrugtafgrøder. Ved gennem de sidste 3 Aar at lægge nøje Mærke til Vaarsædsafgrøderne paa den lette, indtil sandede, om end flad og lavtliggende, ofte tilsyneladende fugtige Jord, da have disse været mere tarvelige, selv hvor Jorden har været i god Gjødningskraft. Det synes, som Jorden strax bliver for tør, efterhaanden som Vinter- og Foraarskulden forlader den; ved tidligere Saaning giver den Ukrud i samme

Forhold, som den er gjødningskraftig, og den kan i et enkelt Aar forurennes for lange Tider. At Rugen hører godt hjemme paa den lettere Jord er jo en gammel Erfaring, men i nogenlunde Kraft giver denne Jord ogsaa let gode Afgrøder af Turnips og Gulerødder, og Rodfrugterne have i Aaringer, som de sidste, været Vinterfodringens bedste Støtte paa mange Steder, idet de drage særlig Nytte af den Regn, som i tørre Somre ofte kommer og skader Høsten.

Det Tryk, som ellers hviler over Landbruget ved lave Korn- og Kreaturpriser, kan kun for de sidstes Vedkommende siges at være af væsentlig Betydning for denne Egn. Ejendomspriserne ere kun paavirkede deraf paa den Maade, at Handelen med Ejendomme er standset, fordi Ingen vil sælge til de lave Priser, og Ingen tør give de høje. Om Tvangssalg er der ingen Tale.

Hvad denne Egn særlig trænger til at faa forbedret, er dens Kvæg. Her krydses og handles saa vildt, at man sjælden seer en Ko eller en Tyr, der med nogenlunde Sikkerhed kan henføres til nogen bestemt Race; alt er Blanding. Ganske vist kunde dette være temmelig ligegyldigt, naar blot Dyrene vare økonomiske at fødre paa, men af Begejstring over de e kelte fortrinlige Individuer, som findes, overseer man den store Mængde »Affald«, der bogstavelig ikke duer til noget. Saa fodrer man løs med Kraftfoder og Rodfrugter i stor Stil og regner med »Udbytte og Kraftfoder«, som om man havde Raad til at forære hver Ko 2—3 Skjælper Rodfrugt om Dagen. Naar saa desuagtet Resultatet er utilfredsstillende, trøster man sig ved den store Gjødningskraft, man har i sine — Regnskabsbøger, og mener, at Marken har den samme, ikke ændsende, i hvilket Omfang den »løber af Tjenesten for aldrig mere at vende tilbage«.

Af Midler til Opnaelse af et gunstigere Forhold mellem anvendt Kraftfoder, og den opnaede Produktion har man for længe siden og mange Gange givet Anvisning paa en skarpere Kontrol med de enkelte Dyr i Besætningerne, for, vejledet af en saadan Kontrol, at kunne frigjøre sig for uproduktive Individuer; og man har vel endnu ikke fundet

noget bedre Raad. At dette Middel tiltrods for dets Ælde endnu er saa lidet benyttet ligger formodentlig i, at det kræver en Del Arbejde, og Arbejde synes ialfald for Øjeblikket ikke at høre til Menneskets Behageligheder end sige Fornødenheder, selv om Sagens Vigtighed er gjort nok saa indlysende; med andre Ord: man gjør nødig mere, end man tvinges til.

Af Folkeskoler findes foruden Askov tillige en Havebrugsskole og Landboskolen paa Ladelundgaard, som allerede synes at have kjendelig Betydning for Egnens Landbrug og Mejeridrift, tildels ogsaa ved at »Docent Fjords Mælkeriforsøg« har en af sine mere faste Stationer knyttet dertil. Hvor saadanne Institutioner findes, virke de i Regelen oplivende paa Egnen, og det er jo altid af Interesse, at der bliver sagt noget godt; endnu mere glad bliver man, om der tillige bliver gjort noget godt. At Theori og Praxis maa komme til at arbejde Haand i Haand er jo et længe næret Ønske, og Afstanden er nu indskrænket til, at de kunne raabe til hverandre, men endnu forstaa de to Herrer ikke hinanden. Særlig i Tider som disse, hvor Landbruget trykkes og trænges fra alle Kanter (Kunstmør, australsk Faarekjød, Hvede og Majs fra Vest og Øst), maa man meget alvorlig ønske, at de Mænd, som det stiller i Spidsen for sin Ledelse, maa faa Held til at finde de rette Spor, og at særlig de Institutioner, som tilbyde at ville uddanne de vordende Landmænd til deres vanskelige Gjerning, maa være besjælede af Overbevisningen om, at de have at gjøre med et Stof, der skal formes og stilles som Grundpiller i det danske Agerbrug og ikke tilberedes til Brændemateriale paa det politiske Baal.

Fra Bornholm.

I det forløbne Aar har her paa Bornholm gjennemgaaende været en fortrinlig Høst, navnlig har Kornhøsten næsten overalt givet over Forventning. Det har fra ældre Tider været sagt, at Landmanden klarede sig bedre med en god Høst og lave Priser end omvendt; imidlertid viser det sig nu, at Priserne ere gaaede saa langt ned, at denne Regel ikke passer. Saa længe det kun var Kornpriserne, der vare lave,

var man endnu henvist til at tage sin Hovedindtægt gennem Kreaturerne; men da nu saavel Mejeriprodukter som Fedevarer ere faldne ned til en i mange Aar ukjendt lav Pris, glipper ogsaa dette, saa at her trods den gode Høst hviler et stærkt Tryk paa Landbruget, og det saa meget mere, som Landmandens Hovedudgifter: Arbejdsløn, Renter og Skatter, ikke ere billigere, og førstnævnte stadig bliver dyrere. Lige fra den Tid, Møntforandringen skete, har jeg ofte, navnlig af Bønderne, hørt udtale: der er intet Forslag i Pengene, siden vi have faaet Kroner; først nu er man kommet til at indse Grunden dertil, nemlig Forandringen af Møntfoden fra Sølv til Guld. At denne Forandring, der har været Statskassen og Kapitalisterne til stor Fordel, særlig gaaer ud over Landbostanden er jo en Selvfølge, idet den Fordel, Landmanden igjen skulde have ved billigere Indkjøb, er saa forsvindende, eftersom den sparsommelige Landmand mest er henvist til at tage sit Forbrug af Gaardens Produkter, saa det kun er faa Nødvendighedsartikler, der skulle kjøbes, og den Omstændighed, at Luxusartikler mulig kunne faaes billigere, har kun Betydning for de velhavende Landmænd.
